

אמר רבי עקיבא

בעבודת חג השבועות
במשנת התנא האלקי
בעל ההילולא
רבי עקיבא

מדברי האר"י ז"ל זיע"א
ומתורת אור שבעת הימים
רבינו הבעש"ט זיע"א
ותלמידיו הק'

ענף א

עבודת ימי הספירה הכנה לקבלת התורה לקדש כל מ"ט פנים
טהור עד יום החמישים שבת העליון

האירו כל התיקונים והגדלות ברגע אחד כדי להוציא עמו בני ישראל מכור הברזל ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה, וזהו כי בחיפזון יצאת ממצרים (דברים טז, ג). ובחינה זו לא היתה מסטרא דילן כמובאר בזוה"ק, והיה אז היחוד בחינת חתן וכלה הסועדין סעודת אירוסין בבית אביה, ומחמת שלא היה מסטרא דילן האירו כל הארות וגדלות בפעם אחד כי השעה הוצרכה לכך כנ"ל כמבואר בכתבים, לזה פירש המדרש, בעדי, זו ביזת מצרים שהיו נכללים כל המדרגות בבחינה אחת. אכן אחר יציאת מצרים הוצרכו לברר המדת מעט מעט על פי עבודתם עד חג השבועות וכנ"ל. ולזה פירש, עדיים זו ביזת הים, שמאז היו נכנסים בקטנות וגדלות על יד על יד עד גמר היחוד עכ"ל.

ומפני שמעמד קבלת התורה הוא הנישואין של כלל ישראל כנסת ישראל לקב"ה מפני כך תבין נמי דלהכי ממשיל הזוה"ק את אלו הימים דבין

בספרי הקדוש מבואר דבליל פסח אכן הגיע כלל ישראל למדרגה הגבוהה ביותר לילה כיום יאיר יום שכולה ארוך, אלא שכל זאת לא היתה כי אם לשעה בכדי שיוכלו לצאת ממצרים, ואז הגביהם הקב"ה ממ"ט שערי טומאה עד לתוך הני' שערי קדושה, וזו היתה בחיפזון ועל כן פסח נקרא 'ודגלו עלי אהבה' שדגלו כל המדרגות שלא בהדרגה, אף שלא היו ראויים מצד עצמם כלל, וזה יציאת מצרים היה האירוסין כנא' וארשתיך לי לעולם, אולם משם ואילך הוצרכו לברר כל המידות מראשית עד גמירא, וזה הוא עבודת ימי הספירה לברר ולהעלות כל המ"ט פנים טהור להיטהר ולהזדכך עד כדי כניסה ליום שמחת ליבו יום הנישואין לתוך שער הני' אשר במעמד נישואין אלו פתח לנו ה' כל הרקיעים כנא' אתה הראת לדעת וגו' ונתן לנו את תורתו לעיני כל העמים.

וז"ל רבינו הקדוש בעל העבודת ישראל (פסח), אכן בליל פסח

ב שלח נא ענף א ביד תשלח

פסח לשבועות כהטהרת אשה לבעלה, וזהו כל ענין דוספרתם לכם וגו' וכמו שפי' רבינו בעל האור החיים הק' (ויקרא כג, טו) וז"ל, אומרו לכם, לצד שיצו ה' לספור שבע שבתות, ואמרו ז"ל (זוהר ח"ג צד א) כי לצד שהיו בטומאת מצרים ורצה ה' להזדווג לאומה זו דן בה

כמשפט נדה שדינה לספור ז' נקיים, וצוה שיספרו ז' שבועות ואז יהיו מוכשרים להכניסתם כלה לחופה, והגם כי שם ז' ימים וכאן ז' שבועות, לצד הפלגת הטומאה וגם היותם בכללות ישראל שיער התמים דעים כי כן משפטם, עכלה"ק.

והיו נבונים

א. ועיין עוד באמרי נעם [שבועות] על עניני עבודת ימי הספירה וז"ל, עה"פ השלך על ד' יהבך והוא יכלכלך וכו' [תהלים נה כג]. הנה אמרו ז"ל [פסחים סח ע"ב] דכולי עלמא מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, וטעמן של דברים כתבתי במקום אחר [בעטרת ישועה מועדים במאמר נב לשבועות], יען כי חג זה בא בתשלום ימי הספירה, וימי הספירה הם לתקן בחינת צדיק יסוד עולם, ובתיקון פגם זה יזל שפעת הצלחה, וכטעם אמרם ז"ל האי מאן דמפרר פירורין עניות קא רדיף אבתריה [תיקוני זוהר דף ל.]. כנודע. וזהו הנרמז בקרא שלפנינו, כי השל"ך מספר ספיר"ה. ע"ל הוי"ה יהב"ך והו"א יכלכל"ך מספר עמ"ר [עם הכולל]. ותיבת ע"ל הוי"ה מספר סיו"ן. יכלכל"ך מספר סינ"י. כי בתשלום רוב ימי הספירה ובאו לחודש סיון אל הר סיני והרגישו הארת החג הקדוש, אזי "והוא יכלכלך". וזהו שסיים לא יתן לעולם מוט לצדיק, כי תיבת "מט" רומז למ"ט ימי הספירה. ואתה אלקים תורידם לבאר שחת, שכן שח"ת מספר מלא"ך הברי"ת, לאשר במ"ט ימי הספירה עיקר הוא לתקן בחינת אות ברית. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, רומז גם כן לימי הספירה אשר מתו תלמידי רבי עקיבא בחינת ז' מלכין דמיתו, שפגמו בבחינה זו, כי כל אחד אמר אנא אמלוך בחינת התנשאות, וזהו פגם במדה זו כטעם אמרם ז"ל [סוטה ד ע"ב] האי מאן דמתייהר נופל באשת איש. ולאשר תיקון בחינה זו בימי הספירה הוא ע"י שם מ"ב, על כן סיים ואני אבט"ח ב"ך מספר מ"ב.

✻ ענף ב ✻

בביאור המדרש 'שלח נא ביד תשלח' ביד רבי עקיבא – ובביאור דברי הגמ' דמשה רבינו ע"ה השיג מ"ט שערי בינה, ואילו רבי עקיבא השיג נ' שערי בינה, עבודת ימי הספירה על דרך הנ"ל ביאור מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא ובדברי האלשיך ד–ותצא לאח לקראתו זה הלילה ליל שבועות היה, ומזה בא רבי עקיבא 'אבי"ר יעק"ב'

במסכת נדרים (דף לח עמוד א) שנינו, חכם, רב ושמואל דאמרי תרוייה, חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חסר אחת, שנאמר, (תהלים ח) ותחסרהו מעט מאלהים, עיי"ש. והנה בתיבות מעט הכל רמוז, מעט היינו מ"ט שערי בינה וע' הלא היינו ע' פנים לתורה. וכן ראה דברי האר"י הק' בספר הליקוטים (פרשת ואתחנן איתא וכן הביאו גם השל"ה שם) וז"ל וקודם שחטאו ישראל, היה משה בתכלית השלמות, והיה משיג שער הנ' של חמשים שערי בינה הגדול מכולם, וכשחטאו ישראל נעלם ממנו. וזש"ה לך רד, כי שחת וכו', ר"ל רד ממנין לך, וז"ש רז"ל נ' שערי בינה נבראו בעולם, וניתנו למשה חסר א', פירוש, מעיקרא כלם נתנו לו, וא' חסרו לו אח"כ, וז"ש

ותחסרהו מעט וכו', פירוש, מעיקרו שלם היה, אלא שאח"כ חסרהו היותר מעט מאלהים, שהוא אות א'. או פירוש, שחסרו הרבה, ולא נשאר לו אלא מ"ט, כמ"ש רז"ל אל תקרי מעט אלא מ"ט, והמ"ט הן מעט מזער, בערך שער הנ' הגדול מכולם.

ואילו גבי רבי עקיבא דרשו חז"ל על הפסוק "וכל יקר ראתה עינו" ראתה עינו של רבי עקיבא יותר ממה שראתה עינו של משה, שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין כמ"ש עה"פ וראית את אחורי (ברכות ז), ורבי עקיבא ראה כל התפילין שנאמר וכל יקר ראתה עינו "ויקר" אלו תפילין (מגילה טז), והאריז"ל מתנח סימנא "וכל יקר ראתה עינו" "כל" שער הנ', ולזה שאל משה

"שלח נא ביד תשלח" על ידי רבי עקיבא כמבואר במדרש, כי כל החיפזון להוציא את בני ישראל קודם הזמן היה לבל יכנסו לשער הנ' אשר משה רע"ה לא השיגו בשלמות להיותו זה לעומת זה, משא"כ רבי עקיבא שזכה לשער הנ' יהי לאל ידו לגואלם אף לאחר שיכנסו לשער הנ'.

וצריך להתבונן איך יעלה על הדעת לומר על משה רע"ה שרבי עקיבא השיג יותר ממה שהוא השיג הלא התורה העידה בו שהוא היה אדון הנביאים וכנא' בכל ביתי נאמן הוא ותמונת ה' יביט דבר שלא היה בשום נברא. ואכן האר"י (שם) מבאר, דאף שבחיו לא השיג שער הנ' במותו השיג הכל, וז"ל ולהיות שכוונת מרע"ה היה לטובה, לא מנע השי"ת ממנו הטוב, ובעת אסיפת רוחו, ויעל משה מערכות מואב אל הר נבו, נ' בו, ונכנס הנ' בשמו, ונעשה נשמה, וידוע כי נשמה הוא בינה עיי"ש.

רבינו ע"ה, נגלה לרבי עקיבא וכו', ולא נגלה לו שער הנ' עד לעת זקנתו קודם מותו, וידוע כי שער הנ' הוא עיקר וכולל כל המ"ט שערים, ויובן זה עם מ"ש האר"י ז"ל כי כל הסודות היה גם משה רבינו ע"ה יודע כמו רבי עקיבא, רק שלא היה יודע להוציאם מתוך התורה באיזה מקום נרמז כל סוד נועל כך כתבו הספרים דזהו הענין 'הלכה למשה מסיני' דהיינו בלי המקום מהיכן], ורבי עקיבא ידע זאת, ועד"ז פירשו המפרשים בקשת דוד המלך ע"ה (תהילים קיט, יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, דתיבת מתורתך מיותר אלא שביקש על שער הנ' ואמר לא די הבקשה שאשיג הנפלאות והסודות שאפשר להשיג במ"ט שערים, אלא אני רוצה ג"כ שאביטה נפלאות מתורתך, שאדע מקום רמוזם בתורה דהיינו שאשיג גם שער הנ', והוא הדבר שאמרו המקובלים ששער הנ' הוא העיקר והכולל כל השערים כי כולם רמוזים בתוכו.

וראה בדברי הערבי נחל (דרוש לפסח) ולמאי דאתינן השתא הרי שעולה לן שמבאר הדברים עוד יותר, אור חדש בדברי הכתוב וז"ל, אולם ארז"ל מה שלא נגלה למשה בפטירת משה ולא ידע איש את

והיו נבונים

ב. והנה עוד ראיתי בפרי ארץ החיים (פ') על התהלים למקובל האלוקי רבי אברהם חיים הכהן נכד בעל הסמ"ע, עי' שם הגדולים ח"ב מער' א' אות קמג) עה"פ גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, דנפלאות היינו נ' פלאות, כי נ' שערי בינה נבראו בעולם והשיג משרע"ה מ"ט ע"ד ותחסרהו וגו', והנה משיח ישיג שער הנ', והלא דוד הוא משיח, וזהו מה שביקש דהמע"ה גל עיני ואביטה נ' פלאות מתורתך הקד', עיי"ש.

שלח נא ענף ב ביד תשלח ה

הנ"ל 'שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא', כתב בספר אהבת עולם (למורה"ר דוד יוסף פרחי זצקל"ה, פ' שמות) ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח. הנה רז"ל תמהו תמיהה גדולה על משה רע"ה איך שם פה לומר להקב"ה שלח נא וגו' אחר שהקב"ה אמר לו ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ממצרים. והשיב מי אנכי וגו' ויאמר כי אהיה עמך וגו'. עוד נתן לו אות ראשון ויאמר אליו ה' מזה בידך וגו'. אות שני הבא נא ידך בחיקך וגו'. אות שלישי ולקחת ממימי היאור ושפכת היבשה וגו'. אחר כל זה ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח.

ויובן לענ"ד בס"ד בהקדים מ"ש רז"ל אחד מהטעמים שסירב משה רע"ה בשליחותו של מקום הוא משום שהקב"ה הבטיחו ליעקב אע"ה אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה שהקב"ה בכבדו ובעצמו יוצאם ולא ע"י שליח. וזה הוא הטעם שסירב משה. והקב"ה ס"ל כדקי"ל שלוחו של אדם כמותו ואפשר שתהיה הגאולה על יד שליח. ומהיכן למדנו ששלוחו של אדם כמותו מדרשת רבי עקיבא שדרש רבי עקיבא את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח, שהקב"ה השוה כבודם לכבודו, וממילא משה רע"ה יכול להיות שליח. ומשה רע"ה לא ס"ל הכי, וע"ז רמז שלח נא ביד תשלח ודרשו רז"ל ביד

קבורתו, דרבינו השפת אמת לימדנו מה נקרא בחינת עד דלא ידע דקאי ועמוד על זה הענין דשער הנ' ששם הוא למעלה מהדעת ואין בה ידיעה, וז"ל (שמות לפורים שנה תר"מ), איתא בגמרא חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו'. שמעתי בזה מילין מפה קדוש מו"ז ז"ל לעלות עד למעלה מעה"ד טוב ורע. ואיני זוכר הדברים על בורין. אבל נראה תורף הדברים דכתיב עץ גבוה חמשים אמה והם כל מדריגות השערי טומאה שיש מ"ט פנים טמא כו'. כי כח של עמלק נמצא בכל המדריגות. אבל באמת שער הנ' של הקדושה, שם לא יש ב' הדרכים, רק כולו טוב, כי שם שורש האחדות, וע"ז כתיב כאשר ירים משה ידו לשער הנ' ועץ החיים שהיא התורה. ולכן כשנתעורר כח מרע"ה שהוא שר התורה יש מפלה לעמלק, לכן איתא שבפורים קבלו התורה כו'. והיינו התגלות עץ החיים. ושם נק' דלא ידע בין ארור כו'. שאין שם שום אחיזה לסט"א כלל. כי הוא שורש האחדות כנ"ל, עכ"ל. ומימלא כיון שעתה משה רבינו במיתתו הגיע 'להר נבו' נ' שבו לזה השער, א"כ נעשה בחי' זו 'דלא ידע איש' איש זה משה איש האלהים, ששם בא למעלה מן הזמן למעלה מן הידיעה.

עוד נעלה הכי כמה מן הספרים מה שעוד ביארו את דברי המדרש

רבי עקיבא שדרש את ה"א תירא לרבות ת"ח וכו'.

עוד נקדים מ"ש הרב שער החצר ז"ל משם הרב עיר דוד ז"ל עפ"י מ"ד בפרקי רבי אליעזר דישראל היו במצרים שעה אחת מיומו של הקב"ה והיינו פ"ג שנה בקירוב שלישי. ואיתא בגמ' ע"פ בחריש ובקציר תשבות רבי עקיבא אומר אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר שדך לא תזרע. אלא חריש וקציר של ערב שביעית דמוסיפים מחול על הקודש עכ"ל. נמצא דלדעת רבי עקיבא צריך להוסיף מחול על הקודש דהשמיטה היא דוגמת שבת, ומדסבר לגבי שמיטה דצריך להוסיף שמע מינה דגבי שבת כן, ומדמוסיף מחול על הקודש גבי שבת שמע מינה דשעה אחת קודם שבת נחשב יום כדעת רבי עקיבא. ואז מגיע הזמן לצאת ישראל ממצרים שהוא שעה אחת מיומו של הקב"ה והיינו פ"ג שנה וקירוב לשליש והיינו דוקא לדעת רבי עקיבא ע"ה ועל זה אמר שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא ע"כ.

וכתב הרב חסדי אבות ז"ל בפירושו על פרקי אבות במשנת הפוך בה והפוך בה וכו' וז"ל פי' מז"ה זלה"ה שכל מושכלות האדם משכיל ומעיין ימצא הכל רמוז בתורה, שהתורה היא כמו המראה המאירה זכה וברה, שכל

הצורות שיעמדו כנגדה יראו כה כל אחד כפי צורתו. כן התורה כל אחד ואחר מראה בה פירוש כפי שכלו ויראה בה הצורה ההיא, כי יש בתורה ששים רבוא פירושים כי כל אחד מס' רבוא נשמות קיבל פירוש אחד בתורה כפי הפשט וכפי הרמז וכפי הדרש וכפי הסוד. וכל נשמה תפרש בתורה הפירוש שקיבלה ויראה בתורה הפירוש ההוא כמו המראה שמראה כל צורת בני אדם עכ"ל ז"ל ע"ש בנועם דבריו כי נעמו.

וא"כ מאחר שהקדמנו לעיל משם המפרשים ששלוחו של אדם כמותו, אפשר שזה רמז הפסוק באמרו שלח נא ביד תשלח דהיינו תשלח במילוי כזה. ת"ו שי' למ'ד חית עם ב' כו'. גימט' ביד רבי עקיבא נצוץ משה רבינו. א"נ תשלח במילואו עם ד' אותיות הפשוט גי' גם שיחיה ק"ך שנים כמשה עה"כ, א"נ ביד תשלח במילוי כזה בית יו'ד דל'ת ת"ו שי' למ'ד חית. גי' ביד רבי עקיבא שהשיג הוא בחייו חמשים שערי בינה עה"כ. מה שלא זכה משה רע"ה לזה בחייו כמו שכתבנו לעיל משם רבינו האר"י ז"ל. א"נ ביד תשלח במספר הפשוט עה"כ גימט' ביד רבי עקיבא זכה הוא לכל המעלה בחיים. א"נ עקיבא במילואו כזה. עי' קרף יו'ד בית אלף עם ב' כוללים גימט' הוא נצוץ משה רבינו. ע"כ וק"ל.

כתב הבן איש חי (עוד יוסף חי דרשות וארא) אמרו חז"ל במדרש, שלח נא ביד תשלח ביד עקיבא בן יוסף, ופירש עטרת ראשי הרב הגדול מור זקני רבינו משה חיים זלה"ה על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל בפרק קמא דסוטה (י"א ע"ב) בשכר נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, ופירש מהרש"א ז"ל שהיו עושין צדקה, עיין שם. וידוע דקיימא לן (כתובות ס"ה ע"ב) מעשה ידי אשה לבעלה, אבל העדפה על ידי הדחק אפליגו בה בפרק מציאת האשה (שם ס"ו ע"א), דרבי עקיבא סבירא ליה לעצמה, ורבנן סבירא להו לבעלה, עיין שם.

והנה לרבנן דסבירא להו אף העדפה על ידי הדחק היא לבעלה, אם כן אין לנשים שום ממון, וממילא אין להן זכות במצות הצדקה, ולא חשיבא מצוה להן כיון דנתנו בלא רשות בעלים, דאין ממון זה שלהם, דאם תאמר ברשות בעלים נתנו, למה תלה המצוה הזאת בנשים. ולכן אין ראוי שיגאלו בעבור מצות הצדקה שהיו עושין הנשים, כיון דלית להו ממון משלהם. אך לסברת רבי עקיבא נתנו משלהם, דהעדפה לעצמה, ולכן מהאי טעמא אמר תשלח ביד עקיבא בן יוסף, דלפי סברתו יש טעם נכון לגאולה.

בסה"ק אמרי פנחס (אות רכ"ד) כתב וז"ל, ומה שנדונין בין פסח

לעצרת הוא יותר מראש השנה, אלא שבכאן מצד החסדים ובראש השנה מצד הגבורות, (בבני יששכר (ניסן יב אות ז') מוסיף, לדעתי הקלושה מובן הדבר בראש השנה הוא סוד הדורמיטא שינה והסתלקות המוחין, עד שמתעוררין ע"י השופר. ובימים האלה הוא בהיפוך לטובה קבלת המוחין בכל יום כנודע להבאים בסוד ה' והש"י יודע האמת) ואמר בזה"ל: איין מורא נעמט דיך אהן. ורבי עקיבא היה גם כן שורש נשמתו מחכמה (עיין שער הגלגולים הקדמה כח, לה), דאיתא עליו בגמרא (מנחות כט ע"ב) שתוק כך עלה במחשבה, ומחשבה היא חכמה, ונשמתו היתה גדולה מנשמת משה רבנו ע"ה, כי משה אמר (שמות ל, יג) שלח נא ביד תשלח ואמר זה על רבי עקיבא (עיין אותיות דרבי עקיבא נ'), והיה רוצה ליתן בידו התורה, אלא שהוא מעולם המחשבה ולא יכול לבוא אל הדיבור, ולכן היה רבי עקיבא דורש כתרי אותיות ותגין וקוצין שהן שערות שהוא ג"כ בחכמה. והתלמידים על שלא נהגו כבוד זה בזה, ו"כבוד" בגימטריא ל"ב נתיבות החכמה, היו פוגמים במקום גבוה, ולכן מתו בל"ב ימי הספירה עד שמת רשב"י בל"ג בעומר שהיה האחרון שבהם, ונמחקו הדינים, ול"ג בעומר הוא יום שמחתו עד היום כידוע.

בספר אמרי יא"י (בנן של קדושים מוהר"ר אברהם יוסף יעקב גילערנטר זצ"ל, דרוש

ד' לשבחה"ג) וז"ל, לפרש דברי המדרש פליאה. בהקדם לדקדק בפסוק שאמר בי ה' 'שלח נא ביד תשלח'. ללשון בי"ד תשלח"ח אין לו פי' מספיק דהול"ל שלח נא ביד אחר. ואם כפי' רש"י דכוונתו על יהושע אין לו שום רמז בקרא. ועוד קשה מי שם אותו ליועץ.

ונראה לפרש עפ"י דברי מדרש ילקוט משלי. א"ר יהודא לא נמסרו עשרה הרוגי מלכות להריגה אלא בשביל מכירת יוסף, ואיתא בילקוט חדר בשם מגלה עמוקות דרבי עקיבא הי' גלגול שמעון, והנה לפי דברי רש"י בפסוק שמעון ולוי אחים. מוכח דעיקר מכירת יוסף הי' ע"י שמעון ולוי, וכמו שאמרו איש אל אחיו ועתה לכי ונהרגהו וגו', וא"כ כל המאורע שנכתב בפסוקי וישב, ויקחו את כתונת יוסף ויטבלו את הכתונת בדם. וישלחו"ו א"ת כתונת הפסים. הכל הי' ע"י שמעון ולוי. (עיין במפ"י ובתרגום יונתן), ועיקר הנכנס בעובי הקורה הי' שמעון, וע"כ לקח יוסף את שמעון מאתם בירידתם למצרים ויאסור אותו לעיניהם. (עיין ברש"י ובשפ"ח בשם הר"א מזרחי).

ולפי"ז יתבאר דברי המדרש, שכך אמר משרע"ה בטענתו להשי"ת. דהרי עיקר גלות מצרים הוא בסיבת עון מכירת יוסף. וא"כ רבי עקיבא שהוא גלגול שמעון. והוא היה הנכנס בעובי הקורה. והיא עשה המעשה לשלח את

כתונת הפסים מעל יוסף. ובסיבה זו נתגלגל הדבר להיותנו בגלות מצרים. ע"כ מהראוי שתהי' הגאולה ע"י רבי עקיבא שהוא גלגול שמעון. לתקן החטא שעשה במכירת יוסף לשלח את כתונת הפסים ולהביאו לאביו לאמור חי' רעה אכלתהו. ע"כ שפיר פי' המדרש שלח"ח נ"א בי"ד תשלח"ח ע"י רבי עקיבא, ר"ל שלח נא ביד מי שהי' רגיל לשלח"ח את כתונת הפסים, שהוא רבי עקיבא שהוא גלגול שמעון. ועי"ז היה הסיבה לירד למצרים, וע"כ החיוב שהשליחות לגאולה יהיה ע"י רבי עקיבא ודו"ק והבן כי הוא כפתור ופרח בעזה"י.

נחזור לראשונות, כפי שלמדנו ענין המ"ט פנים טהור בכללות, כן העבודה בפרטות בכל איש הישראלי לדבק כל מעשיו שיהיה על צד הפנים טהור, ועל כן כל יום מימי הספריה מכוין נגד שער אחד מאלו מ"ט שערי בינה, עד בוא יבוא ליום הגדול יום שמחת ליבו 'מעמד קבלת התורה' לתוך שער הנ' בכח משה רבינו רעיא מהימנא מרא דתושב"כ ובכח רבי עקיבא מרא דתורה שבע"פ.

וביון שבנישואין הנוהג שבעולם שנותנין לכלה כ"ד קישוטי כלה, אשר כן יסד המלך, הקב"ה נתן לחוה כ"ד קישוטי כלה (ואשר שהנחש הטיל בה הזוהמא), כן עתה נתן לנו הקב"ה ע"י

משרע"ה לכנסת ישראל את התורה אשר הוא מקושטת ומחולקת לכ"ד ספרי הקדוש, וכן רבי עקיבא מרא דתושבע"פ נתן את מיטב כספו ומיטב כרמו אלו 'כ"ד אלף תלמידים' שמתו בימי הספירה לאלו קישוטי הכלה [לתקן מה שהנחש קילקל] עד כדי שע"י זה זכה להיות מרא דתושבע"פ.

ולחבין בעומק יותר ענין פטירת תלמידי רבי עקיבא נביא מה שראיתי בספר קובץ אמרי קודש (מהאדמו"ר משומרי אמונים ב"ב זצ"ל, עמו' תקנו) לבאר זה הענין דמיתת תלמידי רבי עקיבא, וז"ל אלא אפשר לומר הענין בהיות כי רבי עקיבא נתעלה עד למדרגה גבוהה של חמשי"ם שערי בינה ולכן בזאת נעשה פרוש ומובדל מתלמידיו עד שלא היו מסוגלים לקבל ולהכיל עוצם שפעת האור הבהיר והצח של חמשים השערים הנז"ל, ולפיכך אירע להם כמו דאשכחנא בתחילת בריאת העולם שנעשה שבירת הכלים מחמת שהעולמות לא היו יכולים להכיל ולקבל הארת המאורות הגדולים עד אשר צמצם ה' יתברך את אורו, וכן נמי היה בתלמידי רבי עקיבא שעל ידי שנפרדו ממנו ולא היו יכולים להתאחד ביניהם זאת שגרמה להם שנפלו לגמרי מדרגתם ומאן דאיהו נפל מדרגא דיליה מית' קרינן לה (זהר ח"ג קל"ה ע"ב) ועל זה רמזו שהיה העולם שמ"ם כמו בתחילת

בריאיתו של עולם אחרי השבירה היתה הארץ תוהו ובוהו וחושך על פני תהום, ככה נשאר גם אחר נפילת תלמידי רבי עקיבא העולם שמם מגודל התפשטות אורו הבהיר עד אשר נתבטלו ממציאותם, עיי"ש.

ואמנם הדברים מכוונים למאד שכבר כתבנו (במאמר יו"כ) דרבי עקיבא ותלמידיו נקראים עולם התוהו וכמו שהביא הישמח ישראל מדברי המגיד (רמזי ל"ג בעמר) שרבי עקיבא בא לתקן עלם התוהו (הפירוד של תלמידיו) עיי"ש. והנה הקדוש רבי שמשון מאסטרופלי הי"ד כתב עה"פ 'וְכָל מַעֲשֵׂר בָּקָר וְצֹאן פֶּלֶא אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לִיקְוֹק', שהאי עשירי קאי ארבי עקיבא שהיא 'העשירי קודש' שבא לתיקון עבור השכינה כביכ' שנתתתך במעשה מכירת יוסף עיי"ש.

והנה צא וראה שהתיבה 'העשירית' של זה הפסוק, הוא ממש התיבה 'העשירי', והנה מבואר בספרים שהחילוק בין תיבה לאות, שאות נקרא 'אבן' ותיבה נקראת 'בית' שמהאבן בונים את בית, וכך שנינו בספר היצירה 'שתי אבנים בונות שני בתים, שלש אבנים בונות ששה בתים', וא"כ זה הבית - תיבה 'העשירי' הבית של רבי עקיבא, וא"כ עתה בוא נביט במעשה בראשית צא וראה שמתכת 'בראשית

ברא עד והארץ היתה תהו', תיבת תהו היא התיבה 'העשירי' כי זה בית העשירי [תהו] מכווין נגד רבי עקיבא שהוא העשירי קודש שגם הוא בית העשירי, ומפני כך כיון שהשיג את השער הנ' שהוא ביתו, על כן נעשה לתלמידיו שבירת הכלים 'תהו' שהוא גם ביתו 'הבית העשירי' במעשה בראשית ועל כן פרכה נשמתם.

נאמר בכתוב (בראשית ל"ד) וַיִּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמָּצָא דוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה וּגְו' וַתֹּאמֶר רָחֵל אֶל לָאָה תְּנִי נָא לִי מְדוּדָאִי בְּנֶה. וַתֹּאמֶר לָהּ הַמַּעַט קָחְתָּךְ וּגְו' וַתֹּאמֶר רָחֵל לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה וּגְו' וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בַּעֲרֹב וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וּגְו' וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הַהוּא. וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל לָאָה וַתֵּהָר וַתֵּלֶד לַיַּעֲקֹב בֶּן חַמִּישִׁי. כתב האלשיך הקדוש, וז"ל ועל אשר הערנו מענין התורה שיצאו מההריון ההוא, והיות שם שכינה כמו שאמרו ז"ל, ועל השתדלותה שישכב עמה בלילה הוא ולא עצרה כח עד בא ליל עונתה להמתין, עם חסרון ה"א ממלת ההוא, יהיה בשום לב אל הודעת התורה שהיה לכת ראובן כימי קציר חטים, לא על חנם הודיעה לנו התורה דבר בלתי צריך כזה, כי מה לדודאים אצל החטים או אל היות בימי קציר החטים, אך אין ספק כי בתחלת הענין רמזה תורתנו התנצלות אל לאה בל תראה כרודפת

לשכב את אישה, גם טעם אל צאת הריון קדוש ובייחוד היותו נושא דגל התורה, ואחשוב - גם שלא מצאתי גילוי זולתי הנזכר - כי אפשר שהיה הלילה ההוא ליל שבועות הוא מתן תורה, וה' יצילנו מלומר בתורתו דבר אשר לא הוא חלילה, והוא כי כאשר נתייחס חג הפסח אל קציר השעורים כן חג השבועות אל קציר החטים, כי על כן בפסח היה קרב עומר השעורים ובחג השבועות שתי הלחם מהחטים, ובפירוש יחסה תורתנו חג השבועות אל קציר החטים, באומרה על חג השבועות בפרשת כי תשא בכורי קציר חטים, וזכר לדבר אמרו בבראשית רבה (עב) וילך ראובן בימי קציר חטים ביכור כל מיני כו' ופרשת משפטים וחג הקציר כו'.

ובזה יתכן כי זה מאמר הכתוב וילך ראובן בימי קציר חטים הוא ערב שבועות שאנו מצווים לקצור חטים באופן שהלילה הוא ליל שבועות הוא ליל מתן תורה, כי אין ספק שלא תדבר התורה ותאמר סימן זה על קציר חטים משולל מצוה. רק על ימי קציר חטים המצווים מאתו יתברך, וכן קציר חטים עולה במספר קטן כמספר ליל שבועות, ולפי זה, הלילה שאמרה רחל היא ליל שבועות. ובזה מצאתי ראיתי טוב טעם אל מאמר רחל באומרה לכן וכו' עמך מה ההטבה הגדולה הזאת האם יחסר

ללאה לילה אחרת, אך דבר גדול דברה לה לכן וכו' עמך הלילה כי בכל מקום אומר הלילה הזה כד"א הוא הלילה הזה לה' וכאן אין אומר הזה, לרמוז ישכב עמך הלילה עצמו, הוא זכות הלילה, שהוא ליל רצון של מתן תורה, ועל כן יצא יששכר שכל תורת ישראל היה בשבטו, וזהו אומרו בן חמישי לרמוז אל חמשה חומשי תורה, ועל כן לא תאשם חלילה בצאתה לקראתו כאחת הריקות לומר אלי תבא וששכרה אותו שנראה ח"ו כדאי בזיון, עיי"ש.

האלשיך הק' כאמור כתב 'שלא מצא גילוי זה אבל אין ספק שזה הלילה היה ליל שבועות', ובדוואי שדבר ה' היה בפיו, והדברים ברורין למתבונן, ובפרט למאי שלמדנו עד הלום את כל ענין מ"ט ימי הספירה ופתיחת שער הנ' הרי שהדברים עולים בקנה אחד וכפי שנבאר בעז"ה.

ראשית ראה בספה"ק שערי שמים (בשער השלום, למוהר"ר יחיאל מיכל סג"ל, שהיה בן אחיו של המהרש"א כדאי' בשה"ג), וזה לשונו, ותאמר אלי שכר שכרתיך, ומכאן מוכח שרבי עקיבא נתעבר מיששכר כמ"ש בספר הגלגולים, כי עקיבא אותיות יעקב ואות א' מעקיבא רומז לבינה כד"א אלוף בינה והוא לאה כנודע ליי"ח, ולזאת אמרה, אלי תבוא כשתתחבר עמדי ויתחבר יעקב עם האל"ף בינה נעשה, ולכן נלע"ד

דנתגלה לרבי עקיבא מה שלא נתגלה למשה רע"ה, אחר שנתגלה לו גם שער הנ' מה שלא נתגלה למשה שנא' ותחסרהו מעט מאלוקים היא האל"ף שהי' מעט מאלוקים אבל רבי עקיבא נתגלה האל"ף כמש"כ, וכתב ע"ש שגם יששכר גדול בתורה והשיג בשער החמישים בהתחברות יעקב עם לאה שער החמישים היא האל"ף, וזש"ה יששכר יודעי בינה וזהו שאמרה אלי תבא כי שכר שכרתיך, שני שכירות, יש שכר השתא, ולבתר זימנא, כלומר בהתחבר אלי יש שכר עתה שיצא יששכר יודע בינה, ולבתר זימנא שהוא רבי עקיבא שיתגלה לו ג"כ שער הנ' כן נראה לי המשך המדרש הזה בדרך אפשרי ולא להחליט ואם שגיתי ה' יכפר בעדי ויצילנו משגיאות ויגל עיני להביט בתורתו נפלאות עכ"ל.

ואחר שראינו כל זאת, הרי שבוודאי אותו הלילה ליל שבועות היה, יום שנפתח שער הנ' ובוא יבוא מרא דשער הנו"ן הלא הוא רבי עקיבא שהשיג זה 'השער' על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות, וכפי שכבר נתבאר ביתר עוז שאיהו יעקב איהו רבי עקיבא מידי אביר יעקב אותיות רבי עקיבא ומזה נצמח אור התורה יששכר יודעי בינה נ' שערי בינה.

ובספה"ק אמרי נעם (שבועות) הרחיב עוד לבאר ענין רבי עקיבא

שהוא ממש ענין היו"ט דעצרת, והא לך דבריו, הנה נודע כי רבי עקיבא בחינת עצרת עולם התיקון [עיי' במחברת הקודש תחלת שער יציאת מצרים דף סה טור ד]. ונראה לרמז אשר עי"ז נולד רבי עקיבא דייקא בשנת ג' אלפים ותש"ס לבריאת עולם, כי עצר"ת מספר תש"ס העולה כת"ר חכמ"ה בינ"ה, וג' מדות אלו נקראים בשם אלף כטעם ואאלפך חכמה [איוב לג לג] ואאלפך בינה [כוונת מרן המחבר זי"ע לאל"ף בינ"ה המובא במסכת שבת קד. ועיי"ש]. ועיי' בשער הפסוקים באיוב לג מ"ש שם], וגם בחינת כתר נקרא בשם אלף, שהוא אתון פל"א ברזא דפלא עליון [עיי' בתיקוני זוהר דף יב.], והאלף הוא גם כן בבחינת אלף כנודע [עיי' בקהלת יעקב תחילת ערך א], לזאת בג' אלפים ותש"ס הרומז לכתר חכמה בינה שהמה ג' אלפים ומספרם תש"ס כמספר עצר"ת, אז נולד רבי עקיבא. הבן הדברים.

עקיבא, כי רבי עקיבא משמש באלב"ם, ואתון עקיב"א באלב"ם הם אתון החשמ"ל, ולדעתי רב"י עקיב"א בצירוף החשמ"ל - סוד שמו בחילוף אלב"ם - הוא מספר שבעו"ת. על כן דרש רבי עקיבא דווקא על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות [מנחות כט ע"ב], והתילי תילין של הלכות המוזכרים בדברי חז"ל בשמו הן המה תקס"ד כמספר מסו"ף עול"ם וע"ד סופ"ו, ובשע"ה הלכות הלכה כמותו, כנודע מפי סופרים וספרים [עיי' בהגהות מצפה איתן במסכת יבמות טז. בד"ה אתה הוא]. כי שרשו מבחינת ידיים כטעם 'מיד'י' אבי"ר יעק"ב [בראשית מט כד] אותיות רב"י עקיב"א כמבואר בדברי האריז"ל [בליקוטי תורה פרשת ויחי ד"ה ויפוזו], וי"ד פעמים י"ד מספר קו"ץ, וזו 'על כל קו"ץ' דווקא. וכאשר דרש על כל קו"ץ תקס"ד הלכות נעשה מספר עצר"ת.

ושני שמות אלו 'שבועות ועצרת' נרמזים 'בסוד שמו' ובמספר הלכותיו אשר דרש כנ"ל, ושם השלישי אשר קראו הקרא בשם 'יום הבכורים' בהקריבכם מנחה חדשה [במדבר כח כו] נרמז בשע"ה הלכות אשר תפסו להורות כמותו, כי בכרי"ם בצירוף מנח"ה מספר שע"ה. ויתכן מ"ש מרן אבינו זצ"ל [במאמר ה לחג השבועות] על י"ש ק'ונה ע'ולמו ב'שעה א'חת (עקיב"א)

ועוד כתב, איתא בספר מחברת הקודש [שער יציאת מצרים דף סה טור ד] ומובא בדברי מרן זצ"ל לעיל [במאמר ד' לל"ג בעומר], כי סוד רבי עקיבא ברזא דעצרת. יובנו הדברים בטוב טעם, אשר היום בשם שבועות יכונה, כי נודע מדברי מהר"ש מאוסטראפאליע לפרש דברי התיקוני זוהר "ומתוכם כעין החשמל" דא רבי

שלח נא ענף ב ביד תשלח יג

[ע"ז י ע"ב], אשר שע"ה אח"ת מספר שבועות לרמז על שע"ה הלכות שהלכה כרבי עקיבא. ועצם שמו עקיבא נרמז בקרא ויחן שם ישראל נגד ההר [שמות יט ב], כי אתון נגד תיבת הה"ר באתב"ש שהמה צצ"ג הוא מספר עקיב"א, ותיבות ויח"ן ש"ם ישראל מספר עקיב"א ב"ן יוס"ף עם תקס"ד הלכות אשר דרש כנ"ל. גם בפסוקי רות נטמן רזא דיליה, לאשר האריכו בזה כי כל פסוקי רות מתחילין בוא"ו ואך שמונה פסוקים נבחרים שהר"ת שלהם

הם אתון ישעי"ה בא"ל [עיין בשם הגדולים להחיד"א ח"א מערכת יו"ד ובסדר הדורות (מערכת שנת ה' אלפים שפ"ט)], כי נודע אשר עוד בל"ג בעומר נתנוצץ הארת החג בסוד רבי עקיבא [עיין בבני יששכר במאמר ג לחודש סיון סימן ג], על כן אתון ישעי"ה מספר רבי" עקיב"א, ואתון בא"ל מספר ל"ג רזא דל"ג בעומר.

עוד כתב, אמרו ז"ל, [פסחים סח ע"ב] הכל מודים בעצרת דבעינן נמי

והיו נבונים

ג. ועוד כתב, והן נודע מה שדרשו ז"ל "שלח נא ביד תשלח", ביד עקיבא בן יוסף [עיין באוצר המדרשים אלפא ביתא דר"ע נוסחא א עמוד ד"ה צד"י, ובילקוט שמעוני פרשת שמות רמז קעג בשם מדרש אבכיר], גם דרשו ז"ל "הקם תקים עמו" זה בן עמרם [זוהר ח"ב דף קטו.], כי כח הגואלים יהיה מן שורש משה ומן עקיבא בן יוסף, ולאשר רשב"י משורש משה כנודע [עיין במגלה עמוקות אופן סח ובספר גלגולי נשמות להרמ"ע מפאנו אות פ], לזאת צמיחת הגאולה הוא מיד בל"ג בעומר בהילולא דרשב"י. והמה ברזא דתריין משיחין. ונרמזו הני תרי משיחין ורזא דגאולה בפסוקי רות המדברים שמה מצמיחת ולידת משיח, כי כל פסוקי רות מתחילין בוא"ו, רק שמונה פסוקים הנבחרים שהמה ישעי"ה בא"ל, כנ"ל, וכאשר נראה בתיבות ישעי"ה בא"ל יש בתוכם אתון אלי"ה [כי מצינו לפעמים אלי"ה חסר (ראה מלאכי ג כג)] והנשאר אתון ישע"ב נוטריקון עקיבא ב"ן יוסף ש'מעון ב"ן יוחאי, גם ר"ת יום ע'צרת יום ב'כורים יום ש'בועות. ונשארו ע"ז פסוקים המתחילין בוא"ו, וע"ז פעמים ו' מספר ע"ד כ"י יב"א שיל"ה [בראשית מט י], לרמז לנו על הגאולה, כי בא יבא אליהו ותריין משיחין, והתעוררות זמן הגאולה יהיה בעצרת. ויתכן לדעתי פסוקי דניאל [קפיטל י"ב (פסוקים א-ז)] המדברים מהגאולה, ונאמר שמה והיתה עת צרה וכו' וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי כו', ומרמז סוד הגאולה בזמן אלף מאתן תשעין ובזמן אלף של"ה, עיי"ש, והוא כדברינו, כי סוד הגאולה נתעורר בעצרת, וזהו ע"ת צר"ה דייקא, כי ע"ת צ"ר אתון עצר"ת. וראה עוד שהוסיף [במאמרי - בשבועות] וז"ל. ש"ס קידושין דף פ"א [ע"א], רבי עקיבא הוה מתלוצץ בעובדי עבירה, יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא כו' כי מטא לפלא דדיקלא שבקיה, אמר אי לאו דמכרזי ברקיעא הזהירו ברבי עקיבא ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי, ע"כ.

והמאמר משולל הבנה. ובביאור הדברים נראה, כי בחטא עץ הדעת, שהיה חטא עבודה זרה כנודע, פליגי בה מ"ד, חד אמר גפן וחד אמר חטה, וחד אמר תאנה, וחד אמר אתרוג, [עיי' בבראשית רבה פרשה טו אות ז], ואלו ואלו דברי אלקים חיים. ובעצרת במעמד הנבחר שפסקה זוהמתן באו לאמונת היחוד וניתקן חטא עץ הדעת לכל מר כדאית ליה, שכן חטה ניתקן בסוד כ"ב אותיות התורה אשר כ"ב כמספר חט"ה, כטעם אמרם ז"ל יום טוב של עצרת ברור זרעו חטים [ב"ב קמז]. הרומז לסוד התורה, כאשר הארכתי בזה במקום אחר [בעטרת ישועה מועדים במאמר עה לשבועות], וגפן ניתקן כדרשם ז"ל הביאני אל בית היין זהו מרתף גדול של יין זה סיני שיר השירים רבה פרשה ב אות טו], תאנה ניתקן כמאמרם ז"ל בש"ס עירובין דף נ"ד [ע"א] למה התורה נמשלה לתאנה, אתרוג ניתקן כדרשם ז"ל [שבת פח]. כתפוח בעצי היער וכו', מה תפוח זה פרי קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, וכתבו התוספות שם [ד"ה פרי] דתפוח היינו אתרוג. וארבעה אלו שהמה אתרוג תאנה חטה גפן נכללו במספר תור"ה, שכן אתרו"ג [עם הכולל] מספר תור"ה, גם תאנ"ה גפ"ן חט"ה עולה ככה. וזהו סוד מה שאמרו ז"ל [ר"ה טז]. בעצרת [נידונים] על פירות האילן, להורות כי בעצרת ניתקן האי אילן הרומז לחטא עץ הדעת.

ולאשר בעצרת ניתקן חטא עץ הדעת שהיה חטא עבודה זרה, לזאת יתכן מה שרבי עקיבא הוא ברזא דעצרת כמבואר בספרים [עיי' במחברת הקודש תחלת שער יציאת מצרים דף סה טור ד], שכן רבי עקיבא יצאה נשמתו באחד, הרומז לאמונת היחוד, ולבטל קליפת עבודה זרה שהוא א"ל אח"ר כנודע [עיי' בזהר ח"א דף כט.]. וזהו שהיה רבי עקיבא מתלוצץ בעוברי עבירה, והטעם כי כל עבירות הם ענף לשורש חטא עץ הדעת, ורבי עקיבא ששרשו מבחינת עצרת תיקן חטא עץ הדעת, וניתקנו על ידי זה כל החטאים, כי בתיקון השורש ניתקן הענף ממילא, לזאת סליק לדיקלא להראות כי לא ירא עוד מהדקל הרומז לעץ הדעת. וסליק רבי עקיבא דייקא עד חצי הדקל, והשטן עמד בראש הדקל, והוא על פי דברי התיקוני זוהר תיקון שתיקן ושיתא [דף צז]. אשר עץ הדעת ממראה מתניו ולמעלה היה טוב וממראה מתניו למטה היה רע, על כן עמד השטן בראש הדקל בחציו שלמעלה לפגום גם מה שלמעלה, ורבי עקיבא הראה לו כי גם בחצי שלמטה שהוא רע גם כן לא ירא כי כבר ניתקן בעצרת על ידי סוד התורה כנ"ל. לזאת הכריז [השטן] אי לאו דמכרזי ברקיעא הזהירו ברבי עקיבא ותורתו דייקא שויתיה לדמך תרתי מעי, שכן ב' פעמים מע"י כמספר א"ל אח"ר, שזאת היה חטא עץ הדעת, ועל ידי תורתו של רבי עקיבא רוא דעצרת ניתקן זאת בסוד יצאה נשמתו באחד [ברכות סא ע"ב], ע"כ.

עוד כתב [שם] בש"ס כתובות דף ס' [ע"ב], אפילו ביעתא בכותחא לא לישרי אינש במקום רבו. ביאור הדברים, כי ביצה רומז לפסח, אשר אז היא ההולדה כנודע מכוונות [עיי' בשער הכוונות דרושי חג הסוכות דרוש ט], ועל כן מסדרין על הקערה ביצה זכר לחגיגה. וכותח רומז לעצרת שנוהגין לאכול מאכלי חלב, וזהו סוד כותח הבבלי הנאמר בש"ס [עיי' פסחים מב.], שכן הבבלי מספר מ"ט נגד מ"ט ימי הספירה. ונודע כי מן פסח עד עצרת פגמו תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה בחינת אנא אמלוך, כדרך פגמם של בני אהרן שהורו הלכה בפני רבן, עיי' בספרים [עיי' באמרי נועם פרשת בהר בד"ה בפסוק וכי תמכרו]. וזהו אפילו ביעתא בכותחא, היינו, אף מימים אלה ימי הספירה לבד שהמה מן פסח עד עצרת הנרמז בביעתא בכותחא כנ"ל, יוכל האדם לקחת מוסר לבל יורה במקום רבו לומר אנא אמלוך, רק לקבל עליו אימת הגדול ממנו.

ובעמרת ישועה [שבועות], כתב בענין סוד המקוה בעצרת, וז"ל נראה כי עצרת בסוד יוסף בסוד עקיבא בן יוסף כנודע, על כן רב"י עקיב"א עם משיח בן יוסף עולה מקב"ץ נדח"י עמ"ו ישראל"ל שר"ת אינון נעמ"י סוד תתק"ס לוגין שבמקוה והבן, [מכתי"ק].

עוד נוסף (שם) מה שטובלין במקוה בעצרת באשמורת הבוקר וכתבתי במ"א שאז היא תיקון לבחי' צדיק יסוד עולם ע"כ נעמ"י ר"ת מ'קבץ נ'דחי ע"מו ישראל העולה תתק"ס סוד תתק"ס לוגין שבמקוה, לזאת בחי' צדיק דייקא נתקן אז, יען בהצטרף מספר צדי"ק עם וא"ו פעמים סיו"ן שעצרת הוא בששי בסיון שניתן לנו התורה אז, ע"כ וא"ו פעמים סיו"ן עם צדי"ק עולה מספר תתק"ס ע"כ בא הרמז שביום ששי בסיון נתקן בחי' צדיק ע"י סוד תתק"ס לוגין שבמקוה [גם זה מכתב יד קדשן]

לכם. טעמן של דברים, כי עצרת בסוד רבי עקיבא, ורב"י עקיב"א מספר פרנס"ה. ועוד בל"ג בעומר נתעורר כחו, כאשר הארכתי לעיל [במאמר הקודם], שהוא ברזא דשמונה פסוקים ישעי"ה בא"ל, אשר ישעי"ה מספר רב"י עקיב"א, ותיבת בא"ל מספר ל"ג, ולזה רב"י עקיב"א בצירוף ל"ג שהוא רזא דישעי"ה בא"ל כנ"ל, הוא מספר חת"ך שם הפרנסה, ושם חת"ך מקורו בס"ת פותח את ידך [תהלים קמה טז], כי רבי עקיבא הוא בסוד הידים כטעם מיד"י אבי"ר יעק"ב [בראשית מט כד] כנודע [עיין בעטרת ישועה מועדים במאמר לז לשבועות מ"ש בשם האר"י ז"ל כי "מידי" רומז על בחינת ידים, ו"אביר יעקב" אותיות "רבי עקיבא"], ועקיב"א עם חת"ך מספר תור"ה, לזאת בעת קבלת התורה זכו לשתי שלחנות תורה וגדולה במקום אחד, וביום הילולא של רשב"י נתעורר זאת כי קמ"ח תור"ה מספר רב"י שמעון ב"ן יחא"י.

❧ ענף ג ❧

ענין נתינת התורה בסיני לישראל באופן שחזא גם בכתב וגם
בע"פ היה כדי להחזיקם בגלויות העתידות

והאגדה בעל פה, כתב זה המקרא, כי על פי הדברים האלה זו המשנה והתלמוד שהם מבדילים בין ישראל לבין העובדי כוכבים.

ובאחרי מות (כב, א) איתא בזה הלשון 'ועליהם ככל הדברים' ריב"ל אמר, ועליהם ככל הדברים וכתיב כל המצוה אשר אנכי וגו' כל ככל דברים הדברים מצוה המצוה מקרא משנה הלכות תלמוד תוספתות אגדות ואפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לומר לפני רבו כולן נאמרו למשה בסיני שנאמר (קהלת א) יש דבר שיאמר ראה זה חדש הוא חבירו משיב עליו כבר היה לעולמים.

והנה ראשית דברי המדרש מלמדנו ענין המופלא הזה איך שכלל ישראל שורדים את הגלויות הקשות הגזירות השחיתות מיתות המשונות וכל מה שלא נמצא בשום עם ולשון, וכל זאת בא אך ורק מכח התורה שבע"פ, דמשו"ה ניתנה חלק זה בע"פ ולא בכתב (כהרצון מעיקרא), מפני שצפה

במדרש שמות רבה (פ' כי תשא פרשה מז א) איתא וז"ל, כתב לך את הדברים האלה, הה"ד (הושע ח) אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו, בשעה שנגלה הקב"ה בסיני ליתן תורה לישראל אמרה למשה על הסדר מקרא ומשנה תלמוד ואגדה, שנאמר (שמות כ) וידבר אלהים את כל הדברים האלה, אפילו מה שהתלמיד שואל לרב, אמר הקב"ה למשה באותה שעה, מאחר שלמדה מפי הקב"ה אמר לו למדה לישראל, אמר לפניו רבש"ע אכתוב אותה להם, אמר לו איני מבקש ליתנה להם בכתב, מפני שגלוי לפני שעובדי כוכבים עתידים לשלוט בהם וליטול אותה מהם ויהיו בזוים בעובדי כוכבים אלא המקרא אני נותן להם במכתב, והמשנה והתלמוד והאגדה אני נותן להם על פה, שאם יבואו עובדי כוכבים וישתעבדו בהם יהיו מובדלים מהם, אמר לנביא אם אכתוב לו רובי תורתי כמו זר נחשבו, ומה אני עושה להם נותן את המקרא בכתב והמשנה והתלמוד

המבדיל בין ישראל לאוה"ע הוא רק
הך תורה שבע"פ, וסמכו דרשתם על
הפסוק כתב לך את הדברים האלה זו
תורה שבכתב ובא למעט אינך, כי על
פי הדברים האלה היינו שבע"פ כרתי
אתך ברית ואת ישראל, וזהו ג"כ כוונת
הגמ' במס' גיטין (דף ס') א"ר יוחנן לא
כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא
בשביל דברים שבע"פ שנאמר כי על פי
הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת
ישראל, דזהו עיקר המבדיל שביניהם,
והנה טעם זה שייך אחר שיהיו ישראל
בגלות וכמו דאמר במדרש הנ"ל שגלוי
לפני שעתידין אוה"ע לשלוט בהן
ולישול אותה מהם, ובבבל הי' צריך
להתחזק בהבדל יותר ויותר, עיי"ש.
עכ"פ למדנו מכל הלין שכיון שעתידים
היו ישראל להיות בגלות בין האומות
ע"כ ניתן להם בסיני אף התורה שבע"פ
להיות להם לתריס ולמגין מפני
האומות.

הקב"ה שיהיו בגלות ואם היה כל
התורה כולה רק בכתב היו העכו"ם
נוטלים אותם מהם והיו ישראל מתבזים
בין האומות, ולכך ניתן כח התורה
דע"פ.

אולם שדברי המדרש צריכם הבנה
טובא מה כוונת המדרש כאן,
שהרי מה החילוק בין התושב"כ
לתושבע"פ, אמאי ע"י התורה שבע"פ
לא יטול אותה מהם ולא יהיו מתבזים
כמו התושב"כ, ואמנם ראה בבית הלוי
(דרוש י"ח) שהיטב לבאר הדברים וז"ל,
ולמדנו ממנו (המדרש הנ"ל) דמש"ה לא
ניתן הכל בכתב משום שאוה"ע היו
נוטלין אותו ג"כ, וכמו שראינו אח"כ
בימי תלמי שהעתיקו להם התורה
שבכתב ולא היו ישראל מובדלין מהם,
ומש"ה נתן בע"פ שלא יקבלו אותו
מהם וישארו ישראל מובדלין מהם,
וכמו שאנחנו רואין עתה בחוש דעיקר

✧ ענף ד ✧

בזכות ה'קץ' שנים שנחסר להם במצרים זכו ישראל 'לעשות ספרים אין קץ' לתורה שבע"פ שהזא רבי עקיבא ולכן היה עתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של חלכות

שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת (י"ב יב) "וְיִתֵּר מִהֶמָּה בְּנֵי הַזֶּהָר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלִהְיֶה הַרְבֵּה יִגְעַת בְּשֹׁר". פירש"י ויותר מהמה בני הזהר - ויותר מיושר דברי אמת דברים הכתובים בספרים הנזכרים למעלה בני הזהר לשמור דברי חכמים. ואם תאמר אם יש בהם צורך למה לא נכתבו. ומתרץ עשות ספרים הרבה אין קץ.

ראה בס' הק' אדרת אליהו (לרבי אליהו בן הר"ר קלונימוס מלובלין, נד' תנ"ד) שכתב, הנה ראיתי רבים שנתקשו להבין האיך תלוי זה בזה, לכך אפרש דעתי גם אני בזה רק אקדים מה שאיתא במדרש, רצונו של הקב"ה היה לכתוב כל התורה מקרא משנה תלמוד אגדה ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, אלא אמר הקב"ה גלוי וידוע לפני שיהיו ישראל בגלות, ואומות העולם שולטין בהם ליטול אותה מהן, לכך המקרא אתן להם בכתב ואגדה משנה ותלמוד על פה עיי"ש.

ונודע מרז"ל דישראל היו רד"ו שנים בגלות מצרים, אם היו משלימים עוד ק"ץ שנים להשלמים לארבע מאות שנה, לא היה אחר זה שום גלות. א"כ לפי זה היה נותנים לנו רק תורה אחת, ר"ל אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש היה הכל 'בכתב' מפני שלא יהיה עוד גלות לישראל, משא"כ כיון שלא השלימו ק"ץ שנים במצרים, גרמו שיש עוד גלות אחרת ויהא לנו הרבה ספרים, תורה שבכתב ותורה שבע"פ וגם מה שתלמיד ותיק יהא מחדש תמיד בתורה.

ואפשר וזהו כוונת הפסוק הנ"ל, ויותר מהמה בני הזהר, ר"ל בדברים הכתובים בספרים, הזהר לשמור דברי חכמים, ואם תאמר אם יש בהם צורך למה לא נתן הקב"ה הכל בכתב, ומתרץ עשות ספרים הרבה אין קץ דייקא, ר"ל מה שצריכים לעשות ספרים הרבה הטעם שלא השלימו עוד להיות במצרים המנין ק"ץ להשלמים ת' שנים גרמו

שיש גלות אחר לכך צריכים לעשות ספרים הרבה, משא"כ אם היו שם עוד כמנין ק"ץ שנה לא היו צריכים לכל זה שהכל היה כלול מעיקרא בתורה שבכתב, עיי"ש.

והנה מאחר שנתבאר עתה כל זאת, הרי שמתוך כך עולה מתקבל כאן פנים חדשות ואור יקרות, במשא ומתן שהיה בין הקב"ה למשרע"ה בדבר שליחותו לגאול בני ממצרים, דאיתא בילקוט שמעוני פרשת שמות (רמז קעג) וז"ל, אם נאמר אהיה עם פיך למה נאמר הוריתיך, ואם נאמר הוריתיך למה נאמר אהיה עם פיך, אלא אהיה עם פיך זה פתיחת פה ומענה לשון, הוריתיך, זה גנזי חכמה, שגלה הקב"ה למשה על כל גנזי תורה חכמה ומדע וגנזי חיים והראהו מה שעתיד להיות לעוה"ב, וכיון שראה בפרגוד של הקב"ה כתות כתות של סנהדרין שהיו יושבין בלשכת הגזית ודורשים התורה במ"ט פנים, והראהו רבי עקיבא דורש כתרי אותיות, אמר אין לי עסק בשליחות של מקום שנאמר ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח, מה עשה הקב"ה שגרו לשר של חכמה ותפשו למשה והוליכו למקום

אחד והראה לו בפרגוד של הקב"ה רבוא רבבות של סנהדרין שיושבים ודורשים ואומרים הלכה למשה מסיני מיד נתקרה דעתו של משה, ע"כ.

דברי המדרש נפלאים למאוד, מה היה המניע של מרע"ה בראותו את רבי עקיבא דורש את התורה עד כדי שסירב מפני כך לשלחותו, ואמנם למאי דנתבאר לעיל הדברים זכים ונהירים, כיון שלמדנו מתוך ספרי הקדוש דמשרע"ה היה שורש תושב"כ ורבי עקיבא היה שורש תורה שבע"פ (עי' מגלה עמוקות ואתחנן אופן ע"ג, פרי צדיק ויקרא ד"ה אמנם, יתרו א', כי תצא ט"ז, תקנת השבין אות ו') ומימלא כיון שראה משה רבינו שעתידין ישראל להיות בגלות [שהרי נחסר להם כאמור 'קץ' שנים], א"כ הרי שיצטרכו לתורה שבע"פ, שזה מה שישמר אותם, ומפני כן אמר משה לקב"ה שילך רבי עקיבא לגאולם כי הוא מרא דתושבע"פ ולמה שולח אותו.

וכיון שכן אמור מעתה דאולי זהו עומק הכוונה מה דאיתא בגמ' דמנחות (כ"ט ע"ב) שאמר הקב"ה למשה, אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה

והיו נבונים

ד. וז"ל בתקנת השבין (אות ו') ורבי עקיבא הוא המיסד כללי ופרטי תורה שבעל פה אז כמו שאמרו בירושלמי (שקלים פרק ה' הלכה א') והוא היה נושא כליו דבן כוזיבא כי הוא המוכן להיות נושא כליו דמשיח כי תורה שבעל פה שהשיג הוא דוגמת כלים לתורתו של משיח, עכ"ל.

דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, מהו 'הקוץ וקוץ' הלא הוא ה'קץ' שנים שנחסר להם במצרים מארבע מאות שנה כאמור, ואשר מפני כך ילכו לגלות ומזה יצמח שורש תורה שבע"פ רבי עקיבא לדרוש על כל קוץ וקוץ (גלות וגלות) מכח חיסרון אותם השנים^ה, וזהו הדגש על כל -קוץ כלומר

קץ שנה שהביא ל-ו' הלא הוא רבי עקיבא המכונה אות ו"ו שורש תורה שבע"פ ו' סדרי משנה (וכידוע משנה עולה עקיבא בן יוסף) ומכאן יצמח לישראל תילי תילים של הלכות, אלפי רבבות ספרים בכל דוד ודוד וכנאמר עשות ספרים 'אין קץ' בזכות ה'אין קץ' שנחסר במצרים נעשה כל התורה שבעל פה.

✻ ענף ה ✻

בישוב סתירת הגמ' דשבת דהכפיה היה על התושב"כ עם דברי התנחומא דהכפיה היה על התורה שבע"פ

למאי דשנינו מרז"ל שאם בני ישראל היו משלימים עוד ק"ץ שנים להשלמים לארבע מאות שנה, לא היה אחר זה שום גלות לעולם, מתיישב בכך תמיהה רבתי, דהנה בגמ' שבת (פח ע"א)

אית', ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא

והיו נבונים

ה. וז"ל רבינו ראש גולת אריאל האמרי אמת זיע"א, איתא בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים על כל קוץ וקוץ, והראהו שסרקו בשרו של רבי עקיבא במסרקות של ברזל, ושאל זו תורה וזו שכרה, והשיב הקב"ה כך עלה במחשבה לפני, פירוש כל קוץ היינו כל המיצרים ונעשה מזה תורה, רבי עקיבא בא מגרים והיה ממשיך הכל להשי"ת, אי' בזוה"ק מחשבתו של הקב"ה היא תורה שבעל פה, ישראל הם פנימיות, מחשבה פנימית של ישראל היא רצון הבורא.

שלח נא ענף ה ביד תשלח כא

להדיא איפכא דמבאר שם המדרש דכל כפיית ההר לא היה כי אם בשביל התורה שבע"פ מפני שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור וכו' ויש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו, ועל זאת כפה עליהם הקב"ה את ההר, משא"כ התורה שבכתב שהיא מעט, זאת קיבלו באמרם נעשה ונשמע.^י

ולישב זאת הסתירה יש לשוב לדברי המדרש שהובא לעיל (אות א') דבשעה שנגלה הקב"ה בסיני ליתן תורה לישראל אמרה למשה על הסדר מקרא

קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב, מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא, אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשוורוש וכו'.

הרי שמדברי הגמ' עולה ומתבאר שכל כפיית ההר לא היתה כי אם בשביל קבלת התושב"כ, דאילו לגבי התושבע"פ זאת קבלו באהבה ללא כפיה וכמו שהיה בימי מרדכי שהיתה תחילת התנוצצות התורה שבע"פ וקיבלוהו מאהבת הנס וכמבואר ברבינו צדוק זיע"א וז"ל (בשלהי דברי סופרים) וז"ל ופורים הוא 'התחלת תורה שבעל פה' על ידי דהדר קיבלוה מאהבה (שבת פ"ח.) ותוקף החשק שזהו יסוד תורה שבעל פה כפי גודל החשק והאהבה שיש לו לדברי תורה למסור נפשו עליה. כן הוא השגת חכמתו וכו' עיי"ש.

ואילו כד נעין בדברי המדרש דתנחומא (פרשת נח סי' ג) יראה

והיו נבונים

ו. וז"ל המדרש, אלה תולדות נח, יתברך שמו של מ"ה הקב"ה שבחר בישראל משבעים אומות כמ"ש כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו (דברים ל"ב) ונתן לנו את התורה בכתב ברמז צפונות וסתומות ופרשום בתורה שבע"פ וגלה אותם לישראל, ולא עוד אלא שתורה שבכתב כללות ותורה שבע"פ פרטות ותורה שבע"פ הרבה ותורה שבכתב מעט ועל שבע"פ נאמר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים (איוב י"א) וכתיב ולא תמצא בארץ החיים (איוב כ"ח), ומאי לא תמצא בארץ החיים וכי בארץ המתים תמצא אלא שלא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש עונג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל (במדבר י"ט) וכך דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, לפי שלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על התורה שבע"פ שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית (שמות ל"ד) ואמרו חז"ל

ומשנה תלמוד ואגדה אפילו מה שהתלמיד שואל לרב וכו' ובעצם כל זאת היה צריך להינתן כתורה שבכתב בלבד, ואלא מפני גלויות העתידיות אמר הקב"ה למשה שכל השאר ינתן להם כתורה שבע"פ לשומרם בגלות כנ"ל, וא"כ נמצא אתה למד דאם לא היה עתידים לעוד גלויות היה כל התורה שבכתב כולל בתוכו את כל התורה שבע"פ הכל בכל מכל, הכל היה מפורש שם גמ' ספרא ספרי וכו' וא"כ לכאורה גם כאן היה צריך כפייה שיש בה כל הדיקדוקי מצוות קלות וחמורות וכו'.

ואמנם ששורש הענין כך היא שחילוק בעצם האור של התורה שבכתב לאור של התורה שבע"פ וזאת מתבאר ומתברר בתורתו של רבינו צדוק, דראה פרי צדיק ויקרא (פרשת ויקרא) וז"ל והנה בגמרא (ראש השנה ל"ב א)

איתא עשרה מאמרות למעשה בראשית היה נינהו ויאמר דבראשית תשעה הוי ומשני בראשית נמי מאמר הוא. ובזוה"ק מתחיל חשבון מאמר הראשון יהי אור נגד 'אנכי' ומאמר עשירי הוא 'ויאמר וגו' אעשה לו עזר כנגדו', ונמצא שעל פי חשבון הגמרא, בראשית הוא מאמר הראשון נגד מדת 'כתר' שהוא אפיסת השגה למעלה מן המוח כמו שנאמר (תהלים י"ח, י"ב) ישת חושך סתרו ועם כל זה נחשב למאמר הראשון כי לית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא כמו שמובא בזוה"ק (ח"ב קפ"ד א) הגם שלא נכתב בו לשון ויאמר עד יהי אור שהוא ראשית התגלות הארת החכמה בחינת יש מאין.

אמנם על פי הזוה"ק כאן שמאמר הראשון הוא מתחיל מיהי אור מפני שגם האור הזה נגזר לצדיקים

והיו נכונים

לא כתב הקב"ה בתורה למען הדברים האלה ולא בעבור הדברים האלה ולא בגלל הדברים אלא ע"פ הדברים וזו היא תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והתר בטמא ובטהור, ולעתיד לבא ואוהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה), ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנאמר ויציצבו בתחתית ההר (שמות י"ט) ואמר רב דימי בר חמא א"ל הקב"ה לישראל אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר, והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה, ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצוות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנא' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך (דברים ו) וכו' עיי"ש עור.

שלח נא ענף ה ביד תשלח כג

לעתיד לבוא מה שאין כן בעולם הזה
הוא עוד בהעלם, וכו'.

אמנם הרמז הוא שענין עלה במחשבה
הוא הנהגה עליונה מאד מה
שהוא בהסתר ובהעלם מאד ואין בזה
שום השגה רק על ידי תורה שבעל פה
כמו שאמרו (במדבר רבה י"ט, ו' ובתנחומא
חוקת ח') וכל יקר ראתה עינו זה רבי
עקיבא וחביריו שהוא היה השורש של
תורה שבעל פה כמו שאמרו (סנהדרין פ"ו
א') וכולהו [סתימתאה] אליבא דרבי
עקיבא ובנפשות הללו הוא הנהגה
במדת הדין כמו שנאמר (תהלים נ', ג')
וסביביו נשערה מאד כמו שאמרו (יבמות
קכ"א ב') שצדיקים מדקדקין עמהן כחוט
השערה. והוא השורש של תלמוד בבלי
שנאמר עליהם (ישעיה ט', א') העם
ההולכים בחושך ראו אור גדול כמו
שאמרו (תנחומא פרשת נח ג') שהקב"ה
מאיר עיניהם מאור הגנוז לצדיקים
לעתיד לבוא, ועל זה נאמר בזוה"ק
(ח"א צ"ו ב') דחברין בבלאה ידעין
לאתכסאה מילין בגווייהו והיינו
שמלבשין כל התורה שבעל פה בהסתר
בעניני עולם הזה כענין המחליף פרה
בחמור ושאר כל הענינים שבין אדם
לחבירו ובזה דייקא נגנזים כל הסודות
של הנהגתו יתברך וכמו ששמענו בזה
מרבתינו הקדושים זצלה"ה שלעתיד
יתגלה שאין שום תנועה בעולם הזה גם
בעניני גשמיות שבין אדם לחבירו

שיהיה למגן ובכולם יש הנהגת הקדושה
רק שבעולם הזה הוא בהעלם מאתנו.
וזהו כל ענין גופי הלכות הנאמרים
בתלמוד והמה חיים וקיימין לעולמי עד
ועל דרך זה מאמר רבי יוחנן הטוען
אחר מעשה בית דין לא אמר כלום (בבא
מציעא י"ז ב').

אבל דרך לימוד הזוה"ק כל אורות
הקדושה המה גלוין ומפורשין
לעין בלי שום לבוש והסתר ואלו ואלו
דברי אלהים חיים וכו' ועל דרך זה יובן
סדר התלמוד דמאמר הראשון מתחיל
מבראשית הגם שלא יוכל הכתוב לתארו
בשם ויאמר מפני שרק עלה במחשבה
בבחינת ישת חושך סתרו וכאמור עם כל
זה מזה דייקא בא התגלות האור של
תורה שבעל פה דלית נהורא אלא
דנפיק מגו חשוכא מתוך ההסתר שזהו
עצם שורש התורה שבעל פה ויהי אור
הוא ראשית התגלות בתורה שבעל פה
וכו', אמנם בזוה"ק מתחיל החשבון
מאמר הראשון בויהי אור והיינו
התגלות בפועל ולכן גם המאמר אעשה
לו עזר נחשב בכלל העשרה מאמרות
וכאמור דזה תלוי בפלוגתא (דעירובין שם)
וכו' עכלה"ק.

היוצא מדבריו, שהתורה שבכתב
שהוא מבחינת כל אורות
הקדושה אשר המה גלוין ומפורשין
לעין בלי שום לבוש 'והיא התגלות
בפועל', א"כ המה המה גופי האור, וזה

היה גם עצם מעמד הר סיני שנפתח כל השבעה רקיעים כמאמר הכתוב 'אתה הראת לדעת', והתגלות בפועל היינו שרואים את האור בעיניים וזהו בחינת 'תורה שבכתב', ואז גם שהיה נכתב בתוכו כל התורה כולו וכל הספרים עד אין קץ וכל הדיקדוקים, נמי לא היו צריך שום כפייה לבני, כיון שהכל היה מאיר באור המאיר מבחינת יום שכולו ארוך כעין עולם הבא.

אולם שגלוי ויודע מלפניו שעתידין בני לגלות, אשר על זאת שייר לנו הקב"ה כח אור התורה שבע"פ שמאירה דוקא דייקא מתוך החושך הגמור, שכל כמה שהחושך יותר חשוך [גלות אחר גלות], כך האור שמפציע בעקבות כך הוא ביותר אור, וכלשון הזהור הק' 'כי לית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא'.

וביון שכן בינו נא דעל זאת היתה הכפייה, הכפייה היתה על 'התורה שבע"פ' כלומר על אותו ההנהגה שבוא יבוא האור מתוך החשיכה דייקא כענין 'בעל כרחך אתה חי', וזהו הכוונה במדרש תנחומא הנ"ל שכפאם מפני כל הדיקדוקי ההלכות טהור טמא חייב פטור וכו' (אשר לכאורה

קשה טובא גם בתורה שבכתב היתה נכתבת כנ"ל ומאי שנא מבע"פ) והיינו שהכפייה היתה על מהות האור, שתהא האור שונה בתכלית מן האור שבבחינת תושב"כ, דבתושב"כ המה גלויין ומפורשין לעין בלי שום לבוש והסתר, ואילו כאן בתושב"כ לא יהיה כי אם בבחינת על כל קוץ וקוץ תילי תלים של חומר ולבנים גליות וגליות גזירות והרג והוא הנהגה עליונה מאד מאד מה שהוא בהסתר ובהעלם מאד ואין בזה שום השגה רק על ידי תורה שבעל פה, רבי עקיבא וחביריו שהוא היה השורש של תורה שבעל פה ועל כך נאמר (ישעיה ט', א') העם ההולכים בחושך ראו אור גדול שבתוך זאת הגלות יתראה האור העצום מתוך התלמוד בבלי כנ"ל.

ומעתה נפלאים שבעתים דברי הגמ' דשבת הנ"ל, שאמנם בימי מרדכי הדר קבלהו את התורה שבע"פ באהבה, כלומר ימי מרדכי שהוא תחילת התנוצצות התורה שבע"פ, כלל ישראל ראו וחבו על בשרם ונפשם את ההנהגה עליונה הזו בחינת 'תורה שבע"פ' האור העצום שבא בעקבות החשוך הנורא דלהשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודיים טף ונשים.

ענף ו

ביאר לאור חנ"ל את המז"מ שהיה בין הקב"ה למרע"ה

ואתה לפי זה נזכה לראות ולהבין המשא מתן שהיה בין משה רבינו עליו השלום לבין הקב"ה. דהנה בגמ' (מנחות כט, ב) אתי' אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע, הראהו לי. אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו. כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה. אמר לפניו: רבש"ע, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? אמר לו: שתוק! כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבש"ע, הראיתי תורתו, הראני שכרו. אמר לו: חזור לאחורך. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין. אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק! כך עלה במחשבה לפני.

מענת מרע"ה היה, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? כלומר אם התורה שעל פה זה הוא רבי עקיבא, א"כ אמאי התורה שבכתב תנתן על ידי, הא תורה אחת היא.

ע"ז השיב שתוק! כך עלה במחשבה לפני, כלומר שני בחינות שונות בתכלית הן, תורה שבכתב לא ראוייה אלא להינתן על ידך כי זהו גוף האור, ואילו התורה שבע"פ מעולם המחשבה היא על כן ע"י רבי עקיבא היא דייקא, וזהו, כך עלה 'במחשבה' שהתורה שבע"פ מעולם המחשבה.

ואז כשראה ששוקלין בשרו במקולין. אמר לפניו וכו' זו תורה זו שכרה וכו' והשיב לו הקב"ה כנ"ל. כלומר שאז נתבהר לו החילוק, התורה שבכתב שהוא גוף האור משום כן, תינתן על ידו באופן של קולות וברקים וכל העולם ימלא אור, ואילו ברבי עקיבא שהוא

מעולם המחשבה 'סוד תורה שבעל פה' החושך דייקא, כי שם כמה שיותר גלות ישקלו בשרו במקולין. כלומר ששם האור תאיר את העולם מתוך עומק העולם.

❦ ענף ז ❦

פלפול עיצום מבעל העמודיה שבעה [רבו היה רבו של המגן אברהם] בביאור פלוגתת רבי אליעזר ורבי עקיבא אי יש אם למקרא או למסורת שזו חיתת פלוגתת משרע"ה עם הקב"ה ובביאור הדברים – ועוד יתבארו כמה מן הכתובים מה הוא ענין 'מרכבת המשנה' של פרעה אצל יוסף, וחיכך גילה יעקב"ה ליוסף ענין זה של רבי עקיבא, ונזכר לגל עיני ואביטת נפלאות מתורתך.

מובא בסה"ק 'עמודיה שבעה' וזה תוכן דבריו, ומאמר הב' בילקוט שמות (רמז קע"ג) בשליחות הקב"ה משה למצרים, הראהו הקב"ה כיתות כיתות של סנהדרין וכו', והראה רבי עקיבא דורש כתרי אותיות, אמר אין לי עסק בשליחות של מקום, שנאמר בי ה' שלח נא ביד תשלח וגו', וקשה למה ביקש שרבי עקיבא יהי' השליח יותר מכל שאר תלמידי חכמים, או למה סירב נגד הקב"ה מלילך בשליחותו.

ולחבין כל זאת יבוארו המשך הפסוקים בוויכוח הקב"ה ומשה שנאמר (שמות ג' י"א) מי אנכי כי אלך אל פרעה וגו', ובאה התשובה תעבדון את האלקים על ההר הזה (פסיק י"ב), וביאור הענין ע"ד מ"ש רז"ל ר"פ קידושין (יח.) וז"ל, תניא מוכר אדם את בתו לאישות ושונה, לשפחות ושונה, לאישות אחר שפחות אבל לא לשפחות אחר אישות, רבי שמעון אומר כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר

כנפיך על אמתך כי גואל אתה, כי רות ובוועז הם רומזים על ישראל בגלות וגאולתן כנודע, ולפיכך אמרה שאם תפרוש כנפיך, הוא הטלית שפירש האב על בתו כפירוש רש"י שם, ובזה אדע כי גואל אתה ולא יהיו ישראל עוד בשאר גליות. ואיתא במדרש שוחר טוב (ל"א ג') ישראל נושע בה' תשועת עולמים, כשם שהקב"ה חי וקיים כך חי' גאולתן חי וקיים, אבל לפי שנגאלו ע"י משה בשר ודם, מה משה עובר כך גאולתו עוברת.

והנה מעתה תבין למה סירב משה רע"ה לילך בשליחותו של הקב"ה, מפני משה רבינו היה הפרקליט יושר דישראל ומבקש טובתם ולטובת ישראל עשה. כי ידע שכשם שהוא בשר ודם עובר כך גאולתו תעבור, וגם היה סובר כרבי אליעזר שאין חוזר ומוכר אחר שבגד בה פעם אחת, ולכך סירב.

ובין שכן, זו היתה טענתו מרע"ה, שרבי עקיבא יהי' השליח לזה גאולה, כי אחר שרבי עקיבא הוא המחייבן להיות בגלות, קריינא דאגרתא ליהוי פרוונקא (סנהדרין סב.), ולמד בממה נפשך שלא לילך בשליחות, חדא שלא יהיו בגלות, ואם הדין נותן להיות גלות משום רבי עקיבא, א"כ הוא בעצמו ילך בשליחות הזה, ואין לי עסק בשליחות המקום.

אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות, ובפלוגתא דהני תנאי, [לעם נכרי לא ימשל למכרה] בבגדו בה, רבי עקיבא סובר דיש אם למקרא ובגד מלשון מלבוש-טלית הוא, וכיון שפירש עליה טליתו שוב אין יכול למוכרה [דאין שפחות אחר אישות], ורבי אליעזר סובר דיש אם למסורת ובגד האמור מלשון בגידה הוא וכיון שבגד בה שוב אין יכול למוכרה [דהיינו אפילו לשפחות אחר שפחות].

והנה אליבא דרבי אליעזר אי אפשר לן לאוקמי שיהיה עוד גלות אחר גלות מצרים, מאחר שיש אם למסורת ובבגדו בה לשון בגידה הוא, וכיון שבגד בה שוב אין יכול למוכרה. ובודאי אחר שהיו ישראל במצרים אי אפשר לבגוד במ בחורבן וגליות, כי ישראל הם אמה העבריה הנמכרים בגלות, כמ"ש (דברים ל"ב ל') כי צורם מכרם וה' הסגירם. וכנדרש על פסוק (שמות כ"א ד) וכי ימכור איש את בתו לאמה, שזה מדבר בהקב"ה שמכר את בתו ישראל לאמה.

אבל אליבא דרבי עקיבא דבגד לשון טלית דיש אם למקרא, כל זמן שלא פירש הקב"ה עלינו סוכת שלומו שזאת תהיה בזמן הגאולה, א"כ עדיין רשות בידו למוכרנו כמה פעמים, ולכך אמרה רות לבועז (רות ג' ט') ופרשת

וזה שאמר מי אנכי כי אלך אל פרעה, ולשון מי אנכי הוא כמ"ש ור"ל והלא אנכי בשר ודם עפר ואפר, וגאולתי תעבור, ולמה לא תהי' אתה בעצמך השליח שלא יבואו עוד בגלות, אחרי שרבי אליעזר הוא סובר יש אם למסורה, וכיון שבגד בה שוב אין רשאי למוכרה.

והשיב לו הקב"ה תדע משה כי טועה אתה, שאי אפשר לאוקמי כרבי אליעזר והא ראייה, תעבדון את האלקים על ההר הזה, ופירש רש"י שיקבלו התורה, כי כבר זכרנו בדברינו אלה שישאל קבלו התורה ולא המלאכים משום שאכלו המלאכים אצל אברהם בשר בחלב (מדרש תהלים ח'). ורז"ל פליגי בריש סנהדרין (ד.) אם אמרינן יש אם למקרא וא"כ קיים איסור בשר וחלב, או יש אם למסורה, ומסיק שם כמאן דאמר אם למקרא, דאם לא כן מנלן שאסור בשר בחלב, אי משום דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו, הא במסורה בחלב קרינן אלא על כרחך שמכאן דיש אם למקרא.

והנה משה ע"ה הרי כאומר דלא רצה לילך בשליחות כיון שחשב לקבוע ההלכה כרבי אליעזר דיש אם למסורה כנזכר, על זה א"ל הקב"ה וזה לך האות שטועה אתה, שהרי הם עתידים לקבל התורה על ההר הזה. דלכאורה קשה למה הם יזכו בתורה

ולא המלאכים, אי משום שהמלאכים אכלו בשר בחלב, הרי לדעתך אזלינן אחר המסורה וא"כ ליכא איסור דבשר בחלב אסור, אלא שעל כרחך דודאי שיש אם למקרא, ועל כן ישראל זכו לתורה, וא"כ בגד לשון טלית קרינן וא"כ מוכר אדם את בתו לשפחות וחוזר ומוכר, ועל כן אין לך לסרב בשליחותי וכו', עד כאן ת"ד העמודיה שבעה. ועיין עוד מזה בסה"ק ברכת שמואל להרה"ק רבי אהרן שמואל קייאדנובר בעל הברכת הזבח פרשת תצוה (מג ע"ב).

[ודרך אגב להנ"ל שפיר עולה האי מנהג ישראל שאוכלין מאכלי חלב בשבועות, דלפי הנ"ל דייקא בגלל שאיכא איסור דבשר וחלב וא"כ המלאכים חטאו, דמשו"ה לא היו זכאים לתורה אלא כלל ישראל.]

והנה ידוע תדע עמודיה שבעה הוסיף בספרו 'קרבן שבת' (בענינו של יוסף) לבאר דיסוד מחלקתם של רבי עקיבא ורבי אליעזר ראשיתו הוא מפרשת יוסף ואשת פוטיפר, וכמו שביאר בעל הטורים (שם) שרבי אליעזר ורבי עקיבא כולם למדין זאת מקרא דיוסף דכתיב ביה ותתפשהו 'בבגדו' שאחזתו אשת אדוניו לשכב עמה, מאן דאמר לשון בגידה ומעילה למד מיוסף דכתיב ותתפשהו בבגדו ומה בגדו דיוסף לשון בגידה ומעילה, כי לעשות צרכיו נכנס לשכב עם אשת אדוניו, אף גבי אמה

נמי לשון מעילה ובגידה קרינן, וכיון שבגד בה שוב אינו יכול למוכרה.

ומאן דאמר לשון מלבוש לומד נמי מיוסף כי סבר שיוסף לא עלה על דעתו לשכב עם אשת אדוניו, ולשון מלבוש ובגד אף הכא גבי אמה דכתיב בבגדו בה היינו נמי בגד ממש שכיון שפירש טליתו עליה לא יוכל למכרה.

והנה יש לנו לידע וכלל גדול היא בתורה כמ"ש החכם הכולל בעל ע"מ שכתב בתורה והלכת בדרכיו וקב"ה מקיים תחלה כל מה שצוה לנו בתורה. וא"כ יש לידע אחרי שדרשו רז"ל הפסוק הזה וכי ימכור איש את בתו לאמה אכנסת ישראל שמכרם הקב"ה בגלות. וא"כ אם הלכה כרבי אליעזר שכיון שבגד בה שוב אינו יכול למוכרה א"כ למה בגד בנו הקב"ה פעם שנית להשתעבד אותנו בשיעבוד אחרי שכבר היינו בשיעבוד במצרים.

ואלא על כרחך דצריכין אנו לומר שהלכה כרבי עקיבא דמוכר וחוזר ומוכר עד שפירש טליתו עליה וזה יהיה במהרה בימינו כשיבא הגואל וידרוש עלינו סוכת שלומנו ללבוש אותנו בלבוש הקב"ה.

ומעתה שבאנו לכאן, נבוא בעזר קל עליון, להבין ולהשכיל בעוז חביון, את עומק הפנימי ועל דרך העבודה, אמאי ס"ל לרבי עקיבא דבגד

מלשון לבוש ואמאי ס"ל לרבי אליעזר דבגד מלשון בגידה, דכד דנעיין טובא נחזי שכל חד וחד לפי דרכו אזיל ליה.

איתא בסה"ק שרבי אליעזר היה ניצוץ של משה רע"ה וכמו שאיתא בילקוט שמעוני (פר' יתרו רמז רסח) רב אחא בשם רבי יוסי בר חנינא, בשעה שעלה משה למרום שמע קולו של הקב"ה שיושב ועוסק בפרשת פרה, ואומר אליעזר בני אומר פרה בת שתים ועגלה בת שנתה אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם העליונים והתחתונים ברשותך ואתה יושב ואומר הלכה משמו של בשר ודם. א"ל הקב"ה משה עתיד צדיק אחד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפרשת פרה תחלה רבי אליעזר אומר פרה בת שתים וכו' אמר לפניו רבש"ע יהי רצון שיצא מחלצי א"ל הקב"ה חייך שיצא מחלצין הה"ד ושם האחד אליעזר ושם אותו המיוחד אליעזר. וכיון שכן להכי היה ס"ל לרבי אליעזר דבגד הוא מלשון בגידה כמשרע"ה שהיה הפרקליט של ישראל ולמען לא יהא עוד גלות אחר גלות.

אמנם רבי עקיבא שהוא היה יוסף שעל כן נקרא עקיבא בן יוסף ואשר בא עבורו מהעשרה הרוגי מלוכה בוודאי ובוודאי יפרש דבגד מלשון טלית ומלבוש הוא, והיינו כיון שהנה ביוסף הצדיק אי' דהוא הצינור השפע שמשפיע לכולם כנא' יוסף הוא

זוכין בשבת להשפעה בתורה שבעל פה וכו' והוא על ידי קדושת בגדי שבת (כמו שנתבאר ויגש מאמר ז') שהם קדושת בגדי אדם הראשון. וזוכין להם על ידי מדת יוסף רזא דברית ויוסף רזא דשבת כמו שמובא בזוהר חדש (תשא) וכמו שאמרנו למעלה. עכלה"ק.

ואף מצאתי בזה הארה נפלא שבת במס' קטן עולה בגד [ש-ג' ב-ב' ת-ד']¹, [במס' קטן דייקא, כיון שכל אדם הוא נקרא 'עולם קטן'].

וביון שיוסף איהו רבי עקיבא שהוא השבת על כן בוודאי שיסבור שבגד מלשון מלבוש דיוסף בחינת השבת בחי' הבגד, ועתה נבין ביתר שאת כל ענין הכתונת פסים שעשה יעקב אע"ה ליוסף, שהוא הלבשו ממש איצטלא ידיה ובפרט שיעקב היה כשופריה דאדם הראשון ויוסף כצורת יעקב והכתונת היה של אדם הראשון כדאי' וזהו כי בן זקונים הוא לו, זיו איקונין שלו דומה לו, ולכך 'עשה לו כתונת פסים' הלבשו איצטלא ידיה 'השבת-הבגד', ומימלא נתבאר בבאר היטב רבי עקיבא לשיטתו לשורשו [נשמת יוסף], ורבי אליעזר לשיטתו לשורשו [נשמת משרע"ה].

המשביר וכל כלול היה בחינת שבת וכמו שכתב האור החיים הקודש ריש פרשת קדושים וז"ל, ואמרו בזוהר חדש (בסוף פרשת תולדות כו:) כי יום שבת הוא כנגד יוסף הצדיק, והוא סוד השלום, ולזה אנו אומרים שבת שלום, ואנו מברכין הפורס סכת שלום, והיא בחינת יסוד הכל. וכן ראה שפ"א תרמ"ד [ד"ה בפסוק] וז"ל ועל יוסף הצדיק נאמר ביום השבת יפתח ומדריגת יוסף למעלה מן השבטים, והי"ב שבטים המה ממשיכין השפע לכל העולם, אבל יוסף הוא פותח מקור השפע עיי"ש.

וביון שיוסף הוא בחי' השבת על כן תבין נמי כל ענין הלבוש והבגד ביוסף כיון דשבת ובגד ענין אחד הוא וכמו שמבואר ברבינו צדוק (פרי צדיק בראשית פרשת ויחי) אית' וז"ל, ושבת רזא דברית כמו שמובא בזוהר (ח"ב צ"ב. ושאר מקומות), ואז זוכין לבגדי קודש דעל בגדי אדם הראשון איתא (במדבר רבה ד', ח') שהיו בגדי כהונה ובגדי שבת היו, וכו', וכן מצינו ברבי יהודה בר אלעאי בערב שבת כשהיה מתעטף בבגדי שבת שהיה דומה למלאך ה' צבאות כמו שאמרו בשבת (כ"ה ב) והוא כאמור דבגדי כהונה ובגדי שבת הכל אחד משורש קדושת בגדי אדם הראשון. וכן

והיו נכונים

ז. והיינו לרמז כמו שהבגד הוא הלבוש לגוף כן השבת [שהוא מעין עולם הבא] הוא הלבוש לנשמה [שהיא חלק אלוה ממעל] אשר על כן עם בא השבת מיד ניתוסף נשמה יתירה לאדם.

ועתה נבוא בעזר קל עליון עוד ללמוד מה שנתבאר שרבי עקיבא בן יוסף סוד עצרת ושורש תורה שבע"פ וירדה נשמתו לזה העולם בליל שבועות כשנינו, והוא עקיבא הוא יוסף-יעקב, עתה יתבארו עוד כמה מן הכתובים מה הוא ענין 'מרכבת המשנה' פרעה אצל יוסף, והיכן גילה יעצ"ה ליוסף ענין זה של רבי עקיבא, ונזכה לגל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

נאמר בכתוב, וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם ויאמר לו הנני ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשבני דבר וישלחהו מעמק חברון ויבא שקמה, מהתבוננת בפסוקי הפרשה רואים שכל מעשה 'מכירת יוסף' באה בעקבות העיר 'שכם' ואמנם מה יש להתבונן ולהבין מה הקשר הפנימי בין יוסף לשכם, ואולם ראשית זה פרשה מפורשת בתורה ואני נתתי לך שקם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בחרפי ובקשתי, ובראשונים מובא שהכוונה שנתן לו את עיר שכם ממש ושהוא עצמו נקבר בחלקו, ולכאורה יש להבין שהרי בכל פרשה לא מוזכר לשום אחד מכל השבטים את חלקו, ורק ביוסף ראה יעקב לומר בפירוש מה הוא מקומו והיכן, ומה גם שמכאן נסתובב

כל 'מעשה המכירה', וא"כ מהו ענינו וסודו של שכם ומה בינו לבין יוסף, וביחוד ששכם עולה ש"ס שמורה על שורש תורה שע"פ.

ואמנם הענין הוא שכבר שנינו בפתיחת הספר שיעקב אבינו ע"ה ויוסף הצדיק היו בחינה אחת כדכתיב אלה תולדות יעקב יוסף 'חדא דרזא' וכמו שדרשו חז"ל מה שאירא לזה אירע לזה וכו', ואיתא מן האר"י הק' כי יעקב ויוסף היו בסוד הו"ו אשר במילוי שם ב"ן [וביאר הבאר מים חיים, דעל כן שניהם אחד הם, כי לא תוכל לבטא אות הו' בלי עוד ו' אחרת כזה ו"ו ועל כן מיוחדים לאחד ממש]. ומצינו בכתובים שרבי עקיבא היה בחינת יעקב אע"ה כנא' מידי אביר יעקב אותיות רבי עקיבא וכמו כן איתא שיוסף הצדיק נתגלגל ברבי עקיבא שבא לתקן מעשה מכירת יוסף, (ו"ס ותשב באיתן קשתו ויצא הזרע ויפוזו זרועי ידיו זה גרם מיד"י אבי"ר יעקב"ב קרי ר' עקיבא לפי שיצאו י' ניצוצין בלא נוקבא משם רועה אבן ישראל גדולי עולם). הרי לך שיעקב יוסף עקיבא' הכל בחינה אחד הן.

ואתה נתי ספר ונחזי אנן איך רמז כל זאת יעקב אבינו ליוסף הצדיק, ראשית ראה בספר אור מופלא (ע' עד) שמביא בשם המטה מנשה וז"ל, הגאולה העתידה תהא ע"י לימוד תורה

שבע"פ ומשניות דוקא ע"פ מה שכתוב בספרים שלעתיד יהיה רבי עקיבא הגואל וכדאיתא במדרש שלח נא ביד תשלח ביד עקיבא בן יוסף וכה"א וגואלך אבי"ר יעקב"ב אותיות רב"י עקיב"א וזהו שהגאולה העתידה תהא ע"י לימוד תורה שבעל פה דייקא, כי רבי עקיבא הוא בכלל תורה שבעל פה שעל ידו נתייסדה תורה שבעל פה וכמ"ש המגלה עמוקות בפרשת קדושים ד"ה ובזהר עיין שם, וזהו נמי מה שאמרו ז"ל במדרש רבה דאין הגלות מתכנסות אלא בזכות משניות ודייקא משניות כי משנה גימטריא רבי עקיבא [צ"ל 'עקיבא בן יוסף'] וכמ"ש במגלה עמוקות בכמה מקומות, ורשב"י היה תלמידו, וכשנעשה העולם שמם אז למד רבי עקיבא לרשב"י, ע"כ.

והנה עתה נחזור לענין 'שכם', במעשה דינה עם 'שכם בן חמור' ושמעון ולוי שהרגו כל אנשי שכם, כתב בספר עמודיה שבעה (למזהר"ר בצלאל זיע"א, עמוד ג' עפר יעקב) וז"ל, ואני מתי מספר ונאספו עלי והכוני ונשמדתי אני ובתי, שיעקב אע"ה אמר 'ואני מתי מספר' ולא אמר 'ואנו' לשון רבים, שבכאן רמז על דברי האר"י מידי אבי"ר יעקב"ב שהם אותיות רב"י עקיב"א, שניצוצו של יעקב הוא ניצוצו של רבי עקיבא. ולכך אמר 'ואני מתי מספר' אני דייקא, כי אני רבי עקיבא

שיעמוד אחר זמן, וכ"ד אלף תלמידים שיהיו לי ימותו כולם וכו', וזהו שאמר ונאספו עלי הם הקליפות והדינין של יושבי הארץ, והכוני אז ונשמדתי אני ובתי דייקא רצה לומר אני כשאהיה ברבי עקיבא וביתי הם תלמידים הנקראים כן כמו בית שמאי בית הלל כי כולם יסופו בעון הזה. וכן ראה מגלה עמוקות (פרשת פנחס) וז"ל, וכן היה שנכנס (חגיגה טו) בשלום ויצא בשלום, משלום של בנימין, נכנס לשלום של יוסף, ונקרא עקיבא בן יוסף שגם הוא היה כלל תורה שבע"פ כי כולוהו אליבא דרבי עקיבא והנה כ"ד אלף תלמידיו אלו, הם כ"ד אלף שהרג שמעון בשכם, ע"כ. ובדרוש ג' כתב וז"ל, סוד זה הצדיק המלאך ליוסף באומרו (בראשית ל"ז) הנה אחיך רועים בשכם, והוצרך אח"כ לצאת נשמת שמעון שהוא רבי עקיבא במלת ואהבת כדברי הזהר פקודי, דהיינו יחוד ברוך שם כבוד מלכותו ר"ת בשכ"ם וילכו לרעו"ת נוטריקון ל'מפרע ת'למידי ר' ע'קיבא, נקוד על א"ת צאן ברש"י שם שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילין תילין, צא"ן נוטריקון צ'רופי א'ותיות נ'קודות, עיי"ש.

וכאשר נתבונן בדברי הכתוב וְאֲנִי נִתְּתִי לָךְ שְׁכָם אֶחָד עַל אֶחָיִךְ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֹרִי בְּחָרְפִּי וּבְקִשְׁתִּי, נחזי שגם כאן רמז יעקב

להיות שנתבאר שרבי עקיבא הוא כלל ושורש התורה שבעל פה שעל ידו נתייסדה תורה שבעל פה יתפרש עתה היטב עוד כמה מן הכתובים, הנה נאמר אצל יוסף ויָסַר פָּרְעָה אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף וַיִּלְבֹּשׁ אֹתוֹ בְּגָדֵי שָׁשׁ וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל צִנְאוֹ וַיַּרְכֹּב אֹתוֹ בְּמֶרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אֲבָרָה וַנִּתֵּן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם.

והדברים מפליאים הם, הלא פרעה היה מיסוד שורש טומאת הלשון והפה כי שמו כן היה פרע"ה פה - רע', ואילו יוסף הצדיק בזכות תוקף קדושתו היה ממש להיפך, וא"כ זה שפרעה דייקא הוא שהולמו ליוסף והלבישו ממש איצטלא דיליה כפי מדתו דייקא בגדי שש מידה השישית.

ואכן כפי שלמדנו הוא יוסף הוא עקיבא הדברים זכים הם, יוסף-עקיבא נתלבש ממש במלבושו הוא ה'משנה' שורש התורה שבע"פ ונעשה 'למרכבת המשנה' בגדי שש הששה סדרי משנה ונתעלה למלך למשנה למלך קרי מלכות פה קרינן ביה, וזהו דווקא ע"י פרע"ה שהמה אותיות פה ר"ע כלומר התורה שבעל פה ר'בי עקיבא, ולפי זה נפלא נמי למאד מה דאיתא בספרים (ע"י מגלה עמוקות אופן פ"ח) יש פה עולה רבי עקיבא

ליוסף כל ענין רבי עקיבא, והא לך, וְאֲנִי נִתַּתִּי לְיָדְךָ שְׁכֶם אֶחָד עַל אֶחֶיד עולה עקיבא בן יוסף א' [אחד] וכמו כן שכם עולה ש"ס ששה סדרי 'משנה' - 'עקיבא בן יוסף', שהוא שורש וסוד תורה שבע"פ כדשנינו וכן 'שכם אחד' (עם האותיות) עולה 'עקיבא קוץ' [שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות] וכמו כן 'לך שכם' (עם התיבה) עולה עקיבא בן יוסף כ' [כ] דמי המכירה שנעשה כשהלך לשכם], וזה אשר אמר יעקב ליוסף שכם כלומר רבי עקיבא, אחד אשר תצא נשמתו באחד, על אֶחֶיד בוא יבוא גלל אחיך כלומר בגלל מעשה המכירה של אחיך, ולכם שכם שלך הוא, ולך בלבד נתתיהו, אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרְפִּי וּבְקִשְׁתִּי מִפְּרֶשׁ בַּעַל הַמַּגְלָה עֲמוּקוֹת (פ' ויחי) אשר לקחתי מיד אמורי כי באמת לא שלט אמורי על הרוגי מלכות רק לקחם אלקים ולופוטים בא תמורתו מ"שם ר"ועה א"בן י"שראל ר"ת ארמ"י. הרי לך מפורש עומק הענין הקשר של יוסף לשכם אשר על כן נתן לו יעקב כי זה הוא חלקו ומקומו הוא יוסף הוא עקיבא וזה מה שהלכו אחיו לרעות צאן אביהם בשכם 'ומכאן נסתבב כל מעשה המכירה' ששלח יעקב ליוסף לשכם ובאה רבי עקיבא בן יוסף א' [לך שכם אֶחָד עַל אֶחֶיד] לתקן מעשה המכירה בזה אשר יצאה נשמתו ב'אחד' על אחיך.

כי לו כל התורה שבע"פ ולו פה גדול
ה-פרע"ה פה רבי עקיבא.

ובן חזיתי בקודש לבית אהרן הקדמון
(חלק חידושים), וז"ל, ונראה זה
שאמר הכתוב ויפן כה וכה וירא כי אין
איש ויך את המצרי עיין לזה במגלה
מפ"ח שאמר סיסרא ליעל אשת חבר
והיה כי ישאלך היש פה איש ותאמר
אין וקשה למה לא כתיב ותאמר לא
אלא מלת אין הוא ובלשון משתמש
לתרי אפי בלשון הקודש הוא לא תרגום
הוא אין לשון יש, כי מביאה זו בא רבי
עקיבא והנה רבי עקיבא גימטריא יש
פה, ולכן רמז הפסוק באמרו כי ישאלך
איש פה היש ותאמר אין, רצה לומר
אותו איש שהוא גימטריא יש פה עדיין
הוא אינו בעולם זהו בלשון הקודש,
אבל לבסוף יהיה רבי עקיבא שהוא
גימטריא יש פה זהו אין פירושו בלשון
תרגום הן.

וקשה למה דווקא כיוון הפסוק
גימטריא של עקיבא גימטריא
של יש פה. ונראה על פי מה דאיתא
בבב"י (בבב"י כח. טו) שהנה אבן של
בנימין היה ישפה כי ישפה הוא ב
תיבות יש פה, רצה לומר, יש לו
לבנימין אחיו של יוסף מן האב ומן
האם לגלות על יוסף היכן הוא, אבל

באמת אין לו פה כי היה אסור לגלות
בעבור החרם שהיה ביניהם עד כאן שם
(בשינוי לשון קצת). והיה גם רבי עקיבא יש
לו פה ויכול היה לו להציל בזה השם
(היינו בשם תכ"ה שביאר לעיל), אבל אין
לו פה, כי אמר מכאן תבין עונש
המטריח את קונו להשתמש בשמות
כנ"ל, ואם כן לזה הרמז למי שייך עליו
לומר מלת אין שמשמש לתרי אפי
שהוא לשון לאו ולשון הן, רצה לומר
יש לו פה אבל אין לו פה, עכ"ל.

ובעל דרך זה ראה מן הרמ"ע (חקור הדין
חלק ה' פ"י) ומסיסרא בא רבי
עקיבא שאותיות שמו הן סופי תיבות
'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה'
שהוא מיסוד תורה שבעל פה מן
המקור שיש לה בפלא העליון מהארתו
בה. וזהו שאמר סיסרא ליעל ה'יש פה'
איש ואמרה אין ולרמז לזה מחליפין
הה"א באל"ף.

וראה עוד מבעל האוהב ישראל ריש
פר' מקץ וז"ל, וילבש אותו בגדי
שיש ר"ל שרומז בזה שהקב"ה הלביש
את יוסף בוא"ו מדות הק' שהוא
אתקשרותא דכולא כנ"ל. וירכב אותו
במרכבת המשנה ר"ל בשית סדרי
משנה סוד כללות התורה שבעל פה.
והבן. עכלה"ק.

✻ ענף ח ✻

משה רבינו שורש כל התורה – וזיה שיקול כנגד כל ישראל כיון
שכל ס' רבוא נשמות ישראל בו כלולים – ביאור הדברים שאמר
משה ע"ה 'הן אני ערל שפתים' – ובהבנת ענין 'תורת ה' 'ובתרתו
יהגה' שלכל יהודי יש חלק ואות בתורה המיוחד ועומד לו

שאיתא מבעל המגלה עמוקות (אופן קפו
ובהג"ה שם) וזת"ד, משה מן התורה
מניין, כלומר מניין שהוא כלול מ-ת"ר
אלף אותיות התורה, שנאמר בשגם הוא
בשר, בשג"ם הו"א בש"ר בגימטריא
שישים רבוא, וזה סוד תורה צוה לנו
משה לפי שהוא מורשה קהלת יעקב,
ר"ל בשביל שהוא כלול מס' רבוא
[נשמות ישראל] שיש להם ס' רבוא
אותיות, לכן צוה לנו משה עיי"ש.

והנה כד נדייקא טובא נחזי שאף כאן
אמו יוכבד רמזה זאת בקאמרה
"ותרא" אותו, שהוא עולה למנין תורה
- תרי"א (עם האותיות) ולהשמיע לנו בזה
תרתי, הוא משה הוא תורה, וכמו
שהתורה חקוקה בו ס' ריבוא אותיות
לכל יהודי ויהודי משלו אות בתורה
(וכדאיתא ישראל ר"ת יש שישים ריבוא אותיות
לתורה) כך משה רעיא מהמניא כלול בו
ס' ריבוא נשמות ישראל. ובכך נבוא אל

בסומה (יב ע"א) שנינו. כתיב, ותרא
אותו כי טוב הוא - תניא רבי
מאיר אומר, 'טוב' שמו, רבי יהודה
אומר, 'טוביה' שמו, רבי נחמיה אומר,
הגון לנביאות, אחרים אומרים, נולד
כשהוא מהול, וחכמים אומרים, בשעה
שנולד משה נתמלא הבית כולו אור.
כתיב הכא: 'ותרא אותו כי טוב הוא',
וכתיב התם (בראשית א ד) וירא אלהים את
האור כי טוב.

זכתה יוכבד וזכו כלל ישראל מיד
מעט שנולד משה רבן של
ישראל כבר התחיל אור התורה לזרוח
בעולם אשר על כן כתיב ותרא אותו -
כי טוב, נתמלא הבית כולו אור
"בית תורה" - אשטוב פון תורה.

זאת ועוד, משרע"ה הרי איתא שהוא
הנשמה הכוללת אשר בו כלולים
כל ס' רבוא נשמות ישראל, וכמו

המכון אמאי תורה עולה תרי"א דייקא, והוא מפני שבא להורות על ת"ר אלף י' ישראל דאיתכללו במשה שהוא התורה - ותרא.

במדרש רבה פרשת תרומה (פרשה לג) איתא, ד"א ויקחו לי תרומה, הה"ד (דברים לג) תורה צוה לנו משה, דרש ר' שמלאי תרי"ג מצות נתנו לישראל ע"י משה שכן מנין תורה, ואם תאמר אינן אלא תרי"א ושתים היכן הם, אלא אמרי רבנן אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעום, ותרי"א אמר להם משה שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה וגו', אל תקרי מורשה אלא ירושה ירושה היא לישראל לעולם וכו'. הרי לך תרי"ג.

ר' שמלאי מבאר היכן רמזו בתיבת תורה כל התרי"ג מצות, אולם מה שהקדים ד"תרי"ג מצות נתנו לישראל ע"י "משה" לא ביאר בדבריו איך משה רבינו עצמו מתקשר לענין התרי"ג מצוות גופא, ואמנם חבלים נפלו לי בנעימים, משה רבינו לא פחות ולא יותר עולה כמנין תרי"ג, וזה מה שהקדים שהתורה ניתנה לישראל ע"י משה רבינו, כיון שמשה רבינו הוא שורש כל התורה שבכתב וכמו שכתב השפ"א (תצוה תרמ"א) וז"ל ה' עוז לעמו יתן "שהוא מרע"ה שורש התורה". וממילא במשה רבינו עצמו טמון כל התרי"ג מצות.

ואח"ז עלזה ליכי שמצאתי כהנה בדברי השל"ה הק' וז"ל, הרי שורש של תרי"ג מצות התורה סוד האדם העליון, והתפשטות התורה בסוד אדם התחתון שהוא תרי"ג. וקבלנו כי ששים רבוא אותיות התורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל, אשר נשמת משה רבינו עליו השלום 'כולל כל נשמות ישראל', כמו שאמרו (מכילתא יתרו א, א), משה שקול נגד כל ישראל, ועל זה רמזו רבותינו זכרונם לברכה, אשה אחת ילדה ששים רבוא בכרס אחד. על כן 'משה רבינו' עולה מספר תרי"ג, והוא איש אלהים, כי יהו"ה אלהי ישראל עולה גם כן תרי"ג. והנה כל ישראל ומשה שקולים, זה כזה, כן ישראל עם שבעים זקנים ומשה ואהרן על גביהן, וכן לעולם נשיא ואב"ד מספר ע"ב, תצרך ע"ב עם ישראל עולה גם כן תרי"ג כמו שכתבנו למעלה עכלה"ק.

ובן ראה עוד בדברי רבינו השפת אמת ענין זה, בפרשת תרומה (תרס"ג) וז"ל, במדרש לקח טוב נתתי כו' מקח שא"י מה לקח משכר הסרסור נתוודע כו'. מרע"ה הוא הדעת של בנ"י והוא נותן דעת לכל ישראל ומשה רבינו עצמו נק' לקח טוב. שהוא הי' כלי לקבל את התורה מסיני וכמ"ש במ"א תורה צוה כו' משה מורשה. שהתורה ירושה. ומשה רבינו ירושה. לישראל.

לכן כ' ב' כי טוב הוא אין טוב אלא תורה. ובמשנה חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה. ולזה הדעת זכה מרע"ה שהי' מ' יום ומ' לילה בהר. ואיתא מש"ה רבינו ג' תרי"ג. פי' על ידי שניתן התורה באמצעות הסרסור. נתפשטה התורה ברמ"ח ושס"ה בציור אדם. עי"ז היא מורשה לעולם לישראל'.

וביון שלמדנו שמשנה רבינו ע"ה היה שלם בתכלית השלמות, מעתה יש להבין ולהשכיל מה שאמר משה רע"ה לפני הקב"ה בדבר השליחות לגאול את ישראל, שבתורה נאמר הן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְאִיךָ יִשְׁמְעֵנִי פְּרַעַה וְאֲנִי עָרַל שְׁפָתַיִם.

ויש להבין מה היתה כוונת משה רע"ה בזה, דוודאי שאין הכוונה רק על מה שלא היה יכול לדבר לפני המלך כיון שנכוה בשפתיו בקטנותו כדאי' במדרש, כיון שא"כ מה הק"ו כאן הן בני ישראל וגו', מה הקשר כאן לבני ישראל, אלא בוודאי שאין הדברים כפשוטן, אלא שהיה כאן חיסרון בדיבור עד כדי שקרא על עצמו 'ערל שפתים' ומזה נשא ק"ו אם בני ישראל וכו' איך ישמעינו פרעה, ואמנם הא גופא קשיא, איך שייך להעלות ולומר כן, הרי שנינו לעיל מדברי הגמ' (דסוטה יב ע"א) עה"פ ותרא אותו כי טוב תניא וכו', אחרים אומרים, נולד כשהוא מהול, וחכמים

אומרים, בשעה שנולד משה נתמלא הבית כולו אור וכו' עיי"ש. הרי שמפורש שמשנה רע"ה נולד בכל השלימות ונולד מהול שהיה כולו טוב ומתוקן מעיקרא, ואיך קרא על עצמו 'ערל שפתים'.

אכן רבינו הק' השפ"א זיע"א האיר את הדברים, ראה שפת אמת (שמות פרשת וארא שנה תרלז) וז"ל, ובפסוק הן בנ"י לא שמעו כו' ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. פי' שלא היה יכול פרעה לקבל דבורו של מרע"ה רק באמצעות בנ"י שהי' להם קצת שייכות אליו שהיו משועבדים תחתיו. ועי"ז קרא מרע"ה לעצמו ערל שפתים. שבוודאי צריך להיות דיבור הצדיק עולה עד גבוה מעל גבוה ויורד עד למטה מטה. והרי משזכה לתורה ביאר התורה בשבעים לשון. והוא הדבר אשר דיברנו בשם הזוה"ק שהדיבור הי' בגלות. והיה העצה ע"י אהרן שהוא היה לו קצת שייכות בגלות. אף ששבט לוי לא עבדו היו משועבדים קצת עכ"ל.

המבואר שבוודאי מצד משרע"ה לא היה שום חיסרון בדיבור אלא שהדיבור של כלל ישראל היה בגלות שהיו משועבדים תחת פרעה הרשע, וכ"ש וכ"ש שלה היה יכול לדבר לפרעה עצמו. וזהו הק"ו שנא לקב"ה אם ע"י בנ"י איני יכול ק"ו לפרעה אינני יכול.

שכ"א רואה שם צורה שלו ע"ש. והוא פי' כמים הפנים לפני כו'. כמו שמתגלה פנימיות האדם אל התורה, כן מתגלה אליו פנימיות חלקו בתורה, דיש לכל נפש ישראל חלק בתורה לכן נדמה התורה למים. ולכן יצאה נשמתן ע"י שראו כל אחד ברוה"ק את עצם נפשו למעלה, וכו'. וכן לעיל (תרמ"ד) כתב וז"ל, ענין הלימוד בליל שבועות. להכין הלב לקבל התורה דכתיב לב טהור ברא לי אה"כ רוח נכון חדש. שצריכין מקודם לטהר הלב. ועיקר הטהרה בכח התורה ולכן איתא שבאה רוח טהרה בלבבות ישראל בלילה זו ועיקר הטהרה ע"י התורה כמ"ש אמרות ה' אמרות טהורות. והם מטהרין לאדם. כדכתיב וזרקתי עליכם מים טהורים הוא ע"י השפעה מי הדעת בלב ישראל שכשזוכה להאיר לבו בהבנת דבר חדש בתורה זוכה לטהרת הלב והתורה נק' מים. לכן צריך כ"א לייגע עצמו בתורה בלילה זו למצוא איזה התחדשות השייך לנפשו ויזכה לטהרה.

נמצאים למדים מכל הלין דעל האדם מוטל לעמל וליגע עצמו בחיי חיותו עד שיעלה בידו להגיע לחלקו בתורה, ואם כן נשאלת השאלה איך באים לידי כך, ואומנם זאת גילה לנו רבא פי' אם בְּתוֹרַת יְהוָה חָפְצוּ, כי אם - רק אם האדם יכסוף ויחשוק בכל

כולם קבלו ביחד את התורה אבל כל אחד ואחד קבל את חלקו הראוי לו בתורה לפי שורש נשמתו. וכך מבואר נמי בספרי הקודש וסימנים נתנו בהו, דזהו ר"ת ישראל"ל דעולה לנוט' י"ש ש"שים ר"בוא א'ותיות ל'תורה, כל אחד עם האות המיוחדת לו. ועוד יותר ראיתי ביתר שאת בספר אהבת עולם מדברי הרב בעל החסדי אבות בפירושו על פרקי אבות על המשנה הפוך בה והפוך וכו' וז"ל, פי' מז"ה זלה"ה שכל מושכלות האדם משכיל ומעיין ימצא הכל רמוז בתורה, שהתורה היא כמו המראה המאירה זכה וברה כל הצורות שיעמדו כנגדה יראו בה כל אחד כפי צורתו. כן היא התורה כל אחד ואחד מראה בה פירוש כפי שכלו ויראה בה הצורה ההיא, כי יש בתורה שישים רבוא פירושים כי כל אחד מס' רבוא נשמות קיבל פירוש אחד כפי הפשט וכפי הרמז וכפי הדרש וכפי הסוד, וכל נשמה תפרש בתורה הפירוש ההוא כמו המראה שמראה כל צורת בני אדם עכ"ל.

ועל דרך זה ראה בדברי רבינו השפ"א על שבועות (תרל"ט), וז"ל וכתיב, וכל העם רואים את הקולות כו' ההר עשן וירא העם כו'. וקשה וירא השני מיותר. אכן י"ל שראו במאורות הללו שנתגלה להם (ראו) את עצמותם כמ"ש חז"ל פנים בפנים כו' כאספקלריא

מהותו וחפצו ללמוד ולידע את תורת ה', ע"י כך יזכה להגיע לשורש חלק נשמתו בתורה - לבתורתו יהגה, וזהו מה שאמרו בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה, ולבסוף נקראת על שמו, כלומר כל התורה כולה מרישא ועד גמריא הרי הם שמותיו של הקב"ה כדאי, ואלא שאחר שעמל בה כדבעי, זוכה להגיע לשמו לחלקו הפרטי בתורה.

ובזה אתי שפיר מה שהמשיך עוד רבא לדרוש, ואמר רבא, לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה, שנאמר, בתורת ה', והדר ובתורתו יהגה. והיינו כנ"ל דמעיקרא ישתקוק ויכסוף לידע תורת ה' - ילמד תורה, ואח"כ ע"י יזכה לחלקו לבתורתו יהגה.

ועתה נחזה רמזים נפלאים מתוך הכתוב עצמו "פי אם בתורת יהוה חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה"

חפצו עולה בית - יעקב (ובמליאה בית) הרמז למה שני' והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה, [דמכאן אנו למדים יסוד הדבר דבעינן לתורה ויראת שמים מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות דהא בלא הא ליכא ולא מידי] אש הכוונה לתורה כנאמר (ירמיהו פרק כג) הֲלוֹא כֹה דִּבַּרְתִּי כִּאֲשֶׁר נֹאֵם יְהוָה וְכַפֵּטִישׁ יַפְצִץ סֵלַע, להבה עולה למנין שם מ"ב, אורייתא וקודשא בריך חד הוא, כל הלומד תורה צריך להיות על דרך אש ולהבה תורה עם יראת שמים, דעל זה נאמר אלה תולדות יעקב יוסף, יעקב בחינת אש - תורה, תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב להבה בחינת יוסף שם מ"ב יראת שמים (וזהו ודברת ב"ם), וכמו כן אש עולה (במלואה) ל - ש"ס אלף, כדי להתדבק בתורה יש קודם להתדבק באלף באלופו של עולם, וזהו בתורת ה' חפצו - כדרך בית יעקב ואז יזכה להמשך הכתוב ובתורתו יהגה יומם ולילה.

